GÖRENCE

AYLIK E-DERGİ

SANAT VE FELSEFE İLE DÜŞÜNMEK

- *Fotoğraf*
- *Resim*
- *Sinema*
- *Müzik*
- *Heykel*
- *Mitoloji*
- *Tarih*
- *Edebiyat*
- *Sergiler*
- *Haberler*

SAYI 51

Kasım 2026

GÖRENCE E-DERGİ

Genel Yayın Yönetmeni
PROF. DR. SALİH FEHMİ KATIRCIOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
DR. ECZ. YELDA AKILLIGÖZ

Düzelti
DR. ECZ. YELDA AKILLIGÖZ

Sayfa Tasarım / Dizgi
DR. ECZ. YELDA AKILLIGÖZ

Yayın, Yönetim ve Yazışma Adresi
Tel : +90 5469383878
E-posta : soyutfoto@gmail.com
Web Site : www.imgezen.com

GÖRENCE E-Dergi, sanal ortamda aylık olarak yayımlanmaktadır. Dergi, Basın-Yayın yasalarına uyar.
GÖRENCE E-Dergi'de yer alan yazı, görsel ve sesli içerikten sahipleri sorumludur.
Her hakkı saklıdır. Bu Dergide yer alan içeriğin tümü veya bir bölümü, izin alınmadan ve kaynak gösterilmeden çeviri ya da orijinal haliyle yayımlanamaz.

Dizgi Tarihi : 06.11.2026

Kapak fotoğrafı, Prof. Dr. Salih Fehmi Katırcıoğlu'na aittir.

Görence

İÇİNDEKİLER

05 **ÖN SÖZ**
KAMERA GÖRMEZ, İNSAN GÖSTERİR

06 **GERÇEĞİN PEŞİNDE:**
İNSAN, TOPLUM, MİTOLOJİ VE FOTOĞRAF
Prof. Dr. Salih Fehmi Katırcıoğlu

10 **BU DÜNYADAN**
BİR MUSTAFA KEMAL ATATÜRK GEÇTİ
Prof. Dr. Behçet Kemal Yeşilbursa

19 **''GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE''**
FOTOĞRAF SERGİSİ
Celal Oflaz (AFIAP)

26 **ÇUVAŞİSTAN**
Halil Sarıışık

35 **SENJA ADASI**
Bilal Hussain

38 **''EŞİK NOKTASI'' FOTOĞRAF SERGİSİ**
Süha Derbent
Dr. Murat Uslu
Deniz Derbent

45 **''GÜDÜL KELEBEKLERİ''**
FOTOĞRAF SERGİSİ
Zeliha Altındal

61 **BİR SAHNE BİR YORUM ''MEÇHUL PAŞA''**
Dr. Ecz. Yelda Akıllıgöz

62 **BAKIŞ AÇISI**

Anlamadınız
Hayrettin Yazıcı
Hiçlik
Serenad Altan

64 GÜNCE

Eylül'de Gel Demiştin...
Arkana Bakmadan Ekim'de Sen de Gidiverdin...
Prof. Dr. Zühre Şentürk

65 İÇSEL DIŞAVURUM

İnsanın İçinde Taşıdığı Zamanı Yazıyorum
Asuman Figen Tümer
Kıymık
Fazilet Kırtay

67 BİR KİTAP BİR YORUM

İnsanı İnsana Anlatan Bir Roman: Cennetin Doğusu
Evren Cebe
Jack London'dan Martin Eden Romanı
Uzm. Yüksel Demir

69 ŞİİR

Banu Duman
Güler Özçelik
Hasan Atabaş
Işıl Boyacıoğlu
Prof. Dr. Kadri Yamaç
Dr. Murat Aydın
Nevzat Güzeldere
Özcan Kekeç
Prof. Dr. Salih Fehmi Katırcıoğlu
Tekin Deniz
Uzm. Turgut Yılmaz
Turhan KA.
Yusuf Çotuksöken

82 DERGİ, KİTAP, YAZAR / ANKARA'DA SANAT

Alva Noe
Cesare Lombroso
Laura U. Marks
Özgüç Güven (Ed.)
Filiz Didem Çoban Sarı

83 SANAT DÜNYASI / VEFAT

ÖN SÖZ

Kamera Görmez, İnsan Gösterir

Fotoğraf Sanatında Görülen, Gösterilen ve Görünmeyen
İnsan bakar, fakat baktığı her şeyi görmez. Gördüğü her şeyi de göstermez. Görmek ile göstermek arasındaki bu ayrım, fotoğraf sanatının yalnızca estetik değil, aynı zamanda felsefi temelini oluşturur. Kamera, dış dünyadan gelen ışığı kaydeder; ancak kaydedilen görüntünün ne anlama geldiğini belirleyen insanın bakışı, deneyimi ve düşüncesidir. Bu nedenle fotoğraf, gerçekliğin basit bir kopyası değil, gerçeklikle kurulan seçici bir ilişkidir.
Fotoğrafın ortaya çıkışı, insanın dünyayı temsil etme tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır. Resim, uzun süre gerçekliği yorumlamanın başlıca görsel araçlarından biri olmuşken kamera, fiziksel dünyanın izlerini doğrudan kaydedebilme yeteneğiyle farklı bir temsil biçimi geliştirmiştir. Bununla birlikte fotoğrafın teknik doğruluğu, onun bütünüyle nesnel olduğu anlamına gelmez. Çünkü fotoğrafçı, daha deklanşöre basmadan önce neyin görüntüye gireceğine, neyin dışarıda kalacağına karar verir.

Her fotoğraf, gösterdiği kadar göstermediği şeylerle de anlam kazanır

Kadrajın dışında bırakılan dünya, görüntünün sessiz fakat belirleyici unsurudur. Bir insan yüzünün fotoğrafı, yalnızca o kişinin görünüşünü değil, fotoğrafçının ona hangi mesafeden, hangi ışık altında ve hangi düşünceyle yaklaştığını da yansıtır. Dolayısıyla fotoğraf, görülen nesnenin olduğu kadar gören öznenin de izlerini taşır.
Fotoğraf sanatının gelişimi, bu ilişkinin giderek daha bilinçli biçimde sorgulanmasını sağlamıştır. Özellikle soyut fotoğraf, görüntünün mutlaka tanınabilir bir nesneyi temsil etmesi gerektiği düşüncesini aşmıştır. Işık, gölge, çizgi, doku ve biçim, nesneden bağımsız estetik değerlere dönüşmüştür. Böylece fotoğraf, dünyayı olduğu gibi göstermek yerine, dünyanın başka türlü görülebileceğini ortaya koymuştur.
Bir taşın yüzeyi, paslanmış bir metal parçası veya sıradan bir duvar, fotoğrafçının bakışıyla beklenmedik anlamlar kazanabilir. İzleyici artık nesnenin ne olduğunu anlamaktan çok, görüntünün kendisinde uyandırdığı düşünce ile ilgilenir. Bu noktada fotoğrafın belgesel işlevi geri çekilir; yorumlama, çağrışım ve hayal gücü öne çıkar. Soyut fotoğrafın gücü, görünen nesneyi gizlemesinden değil, görünür olanın içinde yeni ilişkiler keşfetmesinden kaynaklanır.
Burada önemli bir ayrım vardır: Kamera görüntü üretir, fakat sanat üretmez. Sanat, görüntünün teknik olarak oluşturulmasından değil, ona yüklenen düşünsel ve estetik anlamdan doğar. Aynı nesnenin binlerce fotoğrafı çekilebilir; ancak bunların yalnızca bir bölümü izleyiciyi alışılmış algısının dışına taşıyabilir. Fotoğraf sanatının özgünlüğü de teknik kusursuzluktan çok, yeni bir görme biçimi önermesinde aranmalıdır.
Günümüzde dijital teknolojiler ve yapay zekâ, fotoğrafın bu temel sorununu daha da belirginleştirmiştir. Artık kamera kullanılmadan da fotoğrafı andıran görüntüler üretilebilmektedir. Böylece tarih boyunca çoğunlukla birlikte düşünülen iki olgu, yani bir şeyin fiziksel olarak görülmesi ve görüntüsünün gösterilmesi, birbirinden ayrılmaktadır. Gösterilenin mutlaka görülmüş olması gerekmektedir.
Bu dönüşüm, fotoğrafın geleceği açısından yalnızca teknolojik değil, ontolojik bir sorundur. Bir görüntünün gerçekliği temsil etmesiyle gerçeklik izlenimi yaratması aynı şey değildir. Yapay zekâ çağında sanatçının sorumluluğu, görüntünün nasıl üretildiğini ve izleyiciyle nasıl bir gerçeklik ilişkisi kurduğunu da sorgulamaktır.
Öte yandan görüntülerin olağanüstü hızla çoğalması, görmenin derinleştiği anlamına gelmemektedir. Sosyal medya ve dijital iletişim ortamlarında milyonlarca görüntüyle karşılaşan insan, giderek daha fazla bakmakta fakat çoğu zaman daha az düşünmektedir. Görüntünün tüketim hızı arttıkça, onun üzerinde durma ve anlamını sorgulama süresi kısalmaktadır.
Bu nedenle çağdaş fotoğraf sanatının en önemli görevlerinden biri, izleyicinin bakışını yavaşlatmaktır. İyi bir fotoğraf yalnızca dikkat çekmez; izleyiciyi durdurur, düşündürür ve yeniden bakmaya zorlar. Sanatın değeri, görüntünün ne kadar çok kişiye ulaştığından çok, ulaştığı insanın görme biçiminde nasıl bir değişim yarattığıyla ilişkilidir.
Sonuç olarak kamera, insanın görme yeteneğini genişleten güçlü bir teknolojidir; ancak görmenin anlamını belirleyemez. Görülen ile gösterilen arasındaki mesafe, fotoğrafçının düşünsel ve sanatsal müdahalesiyle biçimlenir.
Kamera kaydeder, insan seçer, sanat ise yeniden görmeyi öğretir.
Fotoğraf sanatının geleceği de belki bu basit fakat temel ayrımda saklıdır: Her görüntü gösterilebilir, ancak her gösterilen gerçekten görülmüş değildir.

10 Kasım 1938 saat 9.05, saatlerin artık ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün aramızda fiziken olamayacağını anlatan tarih. Atatürk'ün bedeni toprağa, düşünceleri geleceğe gömüldü; biri sustu, diğeri zihnimizde yaşıyor."

Prof. Dr. Salih Fehmi KATIRCIOĞLU

Prof. Dr. Salih Fehmi KATIRCIOĞLU*

GERÇEĞİN PEŞİNDE: İNSAN, TOPLUM, MİTOLOJİ VE FOTOĞRAF

İnsan, var olduğu günden beri gerçeği anlamaya, yakalamaya ve başkalarına aktarmaya çalışmıştır. Ancak gerçek, hiçbir zaman yalnızca görülen şeyden ibaret olmamıştır. İnsan gördüğünü yorumlamış, anlamlandıramadığını hayal gücüyle tamamlamış ve yaşadığı dünyayı açıklamak için çeşitli anlatılar geliştirmiştir. Mitoloji, sanat, din, felsefe ve bilim, bu arayışın farklı tarihsel biçimleridir. Fotoğraf ise insanın gerçeği yakalama çabasına katılan görece yeni fakat son derece güçlü bir araçtır.

İlk bakışta mitoloji ile fotoğraf birbirinin karşıtı gibi görünür. Mitoloji, olağanüstü varlıkların, tanrıların ve simgesel olayların dünyasına aittir. Fotoğraf ise fiziksel dünyanın ışık aracılığıyla kaydedilmesine dayanır. Biri hayal gücüyle, diğeri teknik gözlemle ilişkilendirilir. Ancak bu ayrım, insanın gerçeklikle kurduğu ilişkinin karmaşıklığını açıklamakta yetersiz kalır. Çünkü mitoloji de fotoğraf da yalnızca dünyayı temsil etmez; insanın dünyayı nasıl anlamlandırdığını ve başkalarına nasıl göstermek istediğini ortaya koyar.

İnsan gerçeği yalnızca bulmak istemez; onu anlaşılır, paylaşılabilir ve kalıcı hale getirmek de ister.

Bu nedenle gerçeği yakalama çabası, aynı zamanda gerçeği yeniden kurma çabasıdır.

Mitoloji: Görünmeyeni Görünür Kılmak

Mitoloji, insanın doğa ve toplum karşısındaki belirsizliklerle baş etme girişimlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Güneşin doğuşu, mevsimlerin değişmesi, hastalık, ölüm, doğum ve doğal felaketler, eski toplumların yalnızca gözlemlediği olaylar değildi. Bunlar aynı zamanda açıklanması, hatırlanması ve toplumsal yaşam içinde anlamlandırılması gereken deneyimlerdi. Mitolojik anlatılar, görünür olayların arkasında görünmeyen güçler bulunduğu düşüncesini geliştirdi. Gök gürültüsü bir tanrının eylemi, kuraklık kutsal düzenin bozulması, hastalık ise doğaüstü güçlerle ilişkili bir olay olarak yorumlanabiliyordu. Bu açıklamalar modern bilimsel anlamda doğrulanabilir bilgi sunmak zorunda değildi. Ancak toplumların yaşadıkları dünyayı kavramasına, ortak davranışlar geliştirmesine ve deneyimlerini kuşaklar arasında aktarmasına hizmet ediyordu.

Mitolojinin önemi, yalnızca gerçeğe ilişkin açıklamalar üretmesinde değil, gerçeğin nasıl algılanacağını belirlemesindedir. Bir dağ, yalnızca jeolojik bir oluşum değil, kutsal bir mekân olabilir. Bir nehir, yalnızca akan su değil, yaşamın ve bereketin simgesi haline gelebilir. Böylece fiziksel gerçeklik ile kültürel gerçeklik iç içe geçer.

*Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kalp ve Damar Cerrahisi / Dr. Hititolog / Fotoğrafçı / Şair / Yazar / soyutfoto@gmail.com

Mitoloji, görünmeyeni anlatılar ve imgeler aracılığıyla görünür kılarken fotoğraf da görünen dünyanın içinde ilk bakışta fark edilmeyen anlamları açığa çıkarabilir. Aralarındaki tarihsel ve teknik farklılıklara rağmen her ikisi de insanın anlam üretme yeteneğiyle ilişkilidir.

Toplum Gerçeği Nasıl Görür?

Gerçeği algılamak yalnızca bireysel bir süreç değildir. İnsan, dünyaya içinde yaşadığı toplumun dili, değerleri, inançları ve alışkanlıkları aracılığıyla bakar. Bu nedenle aynı olay, farklı toplumlarda farklı anlamlar kazanabilir.

Bir savaşın görüntüsü, bir toplum için kahramanlığın, başka bir toplum için yıkımın simgesi olabilir. Bir hükümdarın portresi, siyasal meşruiyeti temsil ederken aynı görüntü başka bir tarihsel bağlamda baskının sembolü olarak yorumlanabilir.

Toplumlar yalnızca olayları hatırlamaz; hangi olayların hatırlanmaya değer olduğuna da karar verir. Anıtlar, destanlar, törenler, resimler ve fotoğraflar bu seçimin araçlarıdır. Böylece toplumsal bellek, yaşanmış olayların eksiksiz bir toplamı olmaktan çok, seçilmiş ve yorumlanmış geçmişlerin birikimi haline gelir.

Bu noktada önemli bir sorun ortaya çıkar: Toplumun gerçek olarak kabul ettiği şey, her zaman yaşanmış olanın kendisi midir?

Mitolojik anlatılar, tarihsel olayları simgesel biçimlere dönüştürebilir. Benzer şekilde fotoğraflar da belirli olayları öne çıkarırken başka gerçeklikleri görünmez bırakabilir. Her iki durumda da temsil edilen dünya ile yaşanan dünya arasında bir mesafe oluşur.

Bu mesafe, temsilin kaçınılmaz özelliklerinden biridir. Ancak aynı zamanda siyasal, kültürel ve ideolojik müdahalelere de açık bir alandır.

Fotoğraf: Gerçeğin Kanıtı mı, Yorumu mu?

Fotoğrafın ortaya çıkışı, insanın gerçeği kaydetme tarihinde önemli bir değişim yarattı. Kamera, fiziksel dünyadan gelen ışığı belirli bir anda kaydederek geçmişte yaşanmış bir karşılaşmanın görsel izini oluşturabiliyordu. Bu özellik, fotoğrafa güçlü bir tanıklık değeri kazandırdı. İnsanlar fotoğrafı çoğu zaman bir olayın gerçekten gerçekleştiğinin kanıtı olarak gördü. Bir insanın yüzü, bir kentin sokakları, bir savaşın yıkımı veya bir toplumsal hareket, fotoğraf sayesinde zamanın ötesine taşınabiliyordu. Ancak fotoğrafın kayıt yeteneği, onun gerçeği bütünüyle aktardığı anlamına gelmez. Kamera, önündeki dünyanın yalnızca sınırlı bir bölümünü görüntüler. Fotoğrafçı kadrajı belirler, bakış açısını seçer, ışığı değerlendirir ve çekim anına karar verir. Bu tercihler, ortaya çıkan görüntünün anlamını doğrudan etkiler.

Fotoğraf, gerçeğin kendisi değil, gerçekle kurulmuş belirli bir ilişkinin görüntüsüdür.

Bir kalabalığın fotoğrafı, seçilen açıya göre coşkulu bir toplumsal birliktelik veya tehditkâr bir kitle izlenimi yaratabilir. Aynı olayın farklı fotoğrafları, birbirine karşıt yorumları destekleyebilir. Dolayısıyla görüntünün teknik olarak gerçek bir olayı kaydetmiş olması, onun tarafsız biçimde yorumlandığını garanti etmez.

Fotoğrafın gücü ve tehlikesi burada birleşir. Gerçeklikten izler taşıdığı için ikna edicidir; ancak bu izlerin seçilme ve sunulma biçimi, izleyicinin gerçeği kavrayışını yönlendirebilir.

Mitolojik İmgeden Fotoğrafik İmgeye

Mitoloji ile fotoğraf arasındaki en dikkat çekici ilişkilerden biri, imgelerin toplumsal anlam

üretme gücüdür. Eski toplumlarda tanrıların, kahramanların ve kutsal olayların tasvirleri yalnızca süsleme amacı taşımazdı. Bu imgeler, belirli inançları, toplumsal düzenleri ve güç ilişkilerini görünür hale getirirdi. Bir hükümdarın tanrılarla birlikte gösterilmesi, onun siyasal otoritesini kutsal bir düzenle ilişkilendirebilirdi.

Modern toplumlarda fotoğraf da benzer bir temsil işlevi üstlenebilir. Devlet adamlarının portreleri, ulusal törenlerin görüntüleri, savaş fotoğrafları ve toplumsal başarıların görsel kayıtları, ortak kimliklerin oluşumunda etkili olabilir.

Bu benzerlik, mitoloji ile fotoğrafın aynı bilgi türünü ürettiği anlamına gelmez. Mitolojik bir anlatının simgesel doğruluğu ile fotoğrafın fiziksel bir olaya tanıklığı farklı ölçütlerle değerlendirilmelidir.

Bununla birlikte her iki temsil biçimi de toplumsal belleğin kuruluşunda rol oynar.

Mitoloji, olayları anlatıya dönüştürerek kalıcılaştırır. Fotoğraf ise anları görüntüye dönüştürerek saklar. Fakat saklanan şey yalnızca geçmiş değildir; geçmişin belirli bir biçimde görülmesidir.

Soyut Fotoğraf ve Görünmeyen Gerçeklik

Fotoğraf sanatının belgesel niteliği, onun tek ifade biçimi değildir. Özellikle soyut fotoğraf, gerçekliği tanınabilir nesneler üzerinden temsil etme zorunluluğunu sorgular.

Bir yüzeyin dokusu, ışığın oluşturduğu gölgeler, suyun yansımaları veya metal üzerindeki çizgiler, fotoğrafçının müdahalesiyle bambaşka bir görsel dünyaya dönüşebilir. İzleyici, fotoğraftaki nesnenin ne olduğunu hemen anlayamayabilir. Ancak bu belirsizlik, görüntünün gerçeklikle bağının bütünüyle koptuğunu göstermez. Tersine, nesnenin alışılmış kimliği geri çekildiğinde onun biçimsel ve duyusal özellikleri belirginleşebilir.

Soyut fotoğrafın mitolojiyle ilişkisi burada yeniden düşünülmeye değer hale gelir. Mitoloji, insanın doğrudan göremediği güçleri simgesel imgelerle anlatır. Soyut fotoğraf ise görünen nesnenin içinde alışılmış bakışın fark etmediği ilişkileri açığa çıkarır. Birinde görünmeyen, anlatı aracılığıyla biçim kazanır; diğerinde görünen, yeni bir biçimsel düzene dönüşür. Her iki durumda da insan, duyusal deneyimin sınırlarını genişletmeye çalışır. Ancak soyut fotoğrafın amacı mutlaka gizli bir hakikati ortaya çıkarmak değildir. Bazen yalnızca yeni bir görme olanağı yaratır. Bu olanak, izleyicinin gerçeklik hakkında daha önce kurmadığı ilişkileri düşünmesini sağlayabilir.

Dijital Çağ: Görülmeden Gösterilen Gerçeklik

Dijital teknolojiler ve yapay zekâ, insanın görüntüyle kurduğu ilişkiyi köklü biçimde değiştirmektedir. Geleneksel fotoğrafta görüntünün oluşması, genellikle fiziksel dünyadan gelen ışığın kaydedilmesine dayanıyordu. Günümüzde ise herhangi bir nesne kamera karşısına yerleştirilmeden, gerçeğe son derece benzeyen görüntüler üretilebilmektedir. Bu gelişme, görülen ile gösterilen arasındaki tarihsel ilişkiyi yeniden tartışmaya açmıştır. Artık bir görüntünün inandırıcı olması, gösterdiği olayın gerçekten yaşandığını kanıtlamamaktadır. Görüntünün gerçekçi görünmesiyle gerçek bir olayın kaydı olması birbirinden ayrılmıştır. Burada mitolojiyle ilginç bir karşılaştırma yapılabilir. Mitolojik anlatılar, fiziksel olarak gözlemlenemeyen varlıkları ve olayları insanın hayal gücü aracılığıyla görünür kılıyordu. Yapay zekâ ise hiç yaşanmamış olayların görüntülerini üretebilmektedir. Ancak aralarında

temel bir fark vardır. Mitolojik imgelerin simgesel niteliği, çoğu zaman ait oldukları kültürel bağlam içinde anlaşılır. Yapay zekâ görüntüleri ise fotoğrafik gerçeklik görünümü taşıdıklarında, kurgu ile belge arasındaki ayrımı belirsizleştirebilir. Bu nedenle çağımızın sorunu yalnızca görüntü üretmek değildir. Görüntünün kaynağını, bağlamını ve doğruluk iddiasını sorgulayabilmektir.

Gerçeği Yakalamak mı, Gerçeği Anlamak mı?

İnsanlık tarihi, gerçeği yakalama çabasının farklı araçlarla sürdürüldüğü uzun bir süreç olarak okunabilir. Mitoloji, dünyanın anlamını anlatılarla kurmaya çalışmıştır. Felsefe, gerçeğin ne olduğunu sorgulamıştır. Bilim, gözlem ve sınama yoluyla açıklamalar geliştirmiştir. Fotoğraf ise dünyanın görünür izlerini kaydetme ve yeniden yorumlama olanağı sunmuştur.

Bu yaklaşımlar birbirinin basit devamı değildir. Her birinin yöntemi, amacı ve doğruluk ölçütü farklıdır. Buna rağmen hepsi, insanın yaşadığı dünyayla anlamlı bir ilişki kurma arayışının parçalarıdır. Gerçeği yakalamak ile gerçeği anlamak aynı şey değildir.

Bir olayın görüntüsüne sahip olmak, o olayın nedenlerini, sonuçlarını ve toplumsal anlamını bilmek anlamına gelmez. Benzer şekilde bir mitolojik anlatıyı bilmek, onun ortaya çıktığı toplumun bütün tarihsel gerçekliğini kavramaya yetmez. Gerçekliğin anlaşılması, görüntünün ve anlatının ötesine geçen eleştirel bir düşünme süreci gerektirir. Fotoğraf sanatının değeri de yalnızca gördüğünü kaydetmesinde değil, izleyiciyi gördüğü üzerine düşünmeye yöneltmesindedir.

Sonuç: Gerçek, Görüntünün Ötesindedir

İnsan gerçeği ararken yalnızca dış dünyayı keşfetmez; kendi bakışının sınırlarıyla da karşılaşır. Mitoloji, bu sınırları hayal gücü ve simgesel anlatılarla aşmaya çalışmıştır. Fotoğraf ise görünen dünyayı kaydederek, seçerek ve yeniden yorumlayarak farklı bir görsel düşünme alanı oluşturmuştur.

Toplumlar, hangi gerçeklerin gösterileceğine ve hangilerinin hatırlanacağına ilişkin seçimleriyle kendi tarihsel kimliklerini biçimlendirir. Bu nedenle görüntüler hiçbir zaman yalnızca görüntü değildir. Onlar aynı zamanda toplumsal belleğin, kültürel değerlerin ve güç ilişkilerinin taşıyıcılarıdır.

Bugün insanlık, tarihte hiç olmadığı kadar çok görüntü üretmektedir. Ancak görüntülerin çoğalması, gerçeğin daha iyi anlaşıldığı anlamına gelmez. Hatta bazen görüntü bolluğu, gerçeğin üzerini örten yeni bir perdeye dönüşebilir. Fotoğraf sanatının çağdaş önemi tam da burada ortaya çıkar. Sanatçı, görüntülerin hızla tüketildiği bir dünyada izleyiciyi durmaya, sorgulamaya ve yeniden görmeye davet eder.

Mitoloji insanın göremediğini anlatmaya, fotoğraf gördüğünü yakalamaya, sanat ise görülenin ötesindeki anlamı keşfetmeye çalışır.

Sonuçta insanın gerçeğe ulaşma arayışı hiçbir zaman yalnızca gözün veya kameranın başarısı değildir. Bu arayış, hafızanın, hayal gücünün, düşüncenin ve eleştirel bilincin ortak ürünüdür. Çünkü insan gerçeği yalnızca gördüğünde değil, gördüğünün ne anlama geldiğini sorguladığında ona yaklaşır.

Prof. Dr. Behçet Kemal YEŞİLBURSA

BU DÜNYADAN BİR MUSTAFA KEMAL ATATÜRK GEÇTİ

Atatürk gibi dehalar/liderler ancak görünüşte ölür. Çünkü gerçekte ulusların anlayışlarında derin ve silinmez izler bırakan eserleriyle daima yaşarlar. Böyle liderler, bir nesil için doğmadıkları gibi belli bir dönem için de doğmazlar. Atatürk gibi dehalar/liderler yüzyıllarca uluslarının tarihlerine egemen olacak insanlardır.

Ünlü tarihçi Eric Hobsbawm iki dünya savaşı arası dönemi "katastrof çağı" diye niteler. Mark Mazower için bu dönem 20. Yüzyıla damgasını vuran ***"karanlık kıta"***dır. Birçok tarihçi için iki dünya savaşı arası dönem (1919-1939) gerek siyasal gerekse ekonomik açıdan sorunlar yumağıdır. İmparatorluklar çözülür, dünya ekonomisi daralır, dar milliyetçilikler doğar, liberal demokrasi anlayışı giderek güç kaybeder. Yerini otoriter ve totaliter rejimler alır.

Tüm dünyada siyasal demokrasi ricat halindedir. Tüm dünyada 1920'de 35 anayasal ve seçilmiş hükümet varken bu sayı 1938'de 17'ye düşer. 1944'de ise tüm dünyadaki 64 ülkenin ancak 12'si demokrat ve anayasal düzene sahiptir.

Cumhuriyet Türkiye'sinin doğuş sürecini dünyadaki bu gelişmelerden arındırılmış bir biçimde ele almak zor olmakla birlikte, Türkiye bu dönemi meclisini kapatmaksızın aşan az sayıdaki ülkelerden biridir. Öte yandan dünya ekonomik krizinin tüm dünyayı sarstığı bir dönemi, içe kapanık da olsa, güçlü bir ekonomik arayışla aşma çabası içerisinde olmuştur. Bu denli engebeli bir dönemde Türkiye çağdaş kimlik arayışına girmiş ve bu arayışta ülkeye yön veren, ona çağdaş bir görünüm kazandıracak olan kişi Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmuştur. O'nun sayesinde Türkiye, bazı bakımlardan hala kararsız ve zorlukla da olsa, cesaret ve azimle çağdaşlık yolunda ilerlemektedir.

Atatürk, Türk tarihi içinde eşsiz bir kişidir; Türk Bağımsızlık Savaşı'nın önderi, lâik ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, Türk çağdaşlaşma hareketinin lideridir. Askerliği, devlet adamlığı, inkılâpçılığı yanında düşünce bakımından da seçkin bir fikir adamıdır. Döneminde, kültür ve fikir meseleleriyle sadece ilgilenmekle kalmamış, hemen her zaman bu faaliyetlerin içinde ve başında bulunmuştur. Millî Mücadele'nin, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve inkılâpların düşünce sistemini yansıtan görüşlerinin yanı sıra kültürel ve sosyal konulardaki görüşleri de zamanın akışı içinde her kuşağa rehberlik edecektir. Unutmamalıyız ki çağdaş Türkiye bu fikirler, bu düşünceler üzerine kurulmuştur. Mutlu ve

*Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

güçlü Türkiye ülküsü, bu görüşlerin yaşamasına, yeşermesine ve kuşaktan kuşağa canlı bir meşale olarak devredilmesine bağlı bulunmaktadır.

Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK, 1881 yılında Selânik'te doğdu. Babası Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım'dır. Küçük yaşta babası öldüğünden annesi tarafından büyütülmüştür. İlköğrenimini Selânik'te Şemsi Efendi Mektebi'nde tamamlamış, bir müddet Selânik Mülkiye Rüştiyesi'ne devam etmişse de ayrılarak Askerî Rüştiye'yi bitirmiştir. Askerî Rüştiye'den sonra Manastır Askerî İdadisi'ni de başarı ile bitirerek Harbiye'ye girmiştir. Harbiye öğreniminden sonra Harp Akademisi'nde okumuş ve 1905 yılında kurmay yüzbaşı rütbesiyle mezun olmuştur.

Mustafa Kemal, Harbiye'de ve Harp Akademisi'nde, memleket ve millet sorunları ile ilgilenmesi ve düşüncelerini cesaretle ifadeden çekinmemesi sebebiyle aydın ve inkılâpçı bir subay olarak tanınmıştı. Harp Akademisi'nden mezuniyetini izleyen günlerde baskı ve padişahlık rejimi aleyhindeki düşünceleri ve tutumu, kuşkuları üzerine çekerek birkaç ay İstanbul'da tutuklu kalmış, daha sonra bir nevi sürgün olarak vazife ile Suriye bölgesine, Şam'a gönderilmiştir. Mustafa Kemal, burada da faaliyetlerine devam etmiş ve 1905 yılı Ekiminde, güvendiği bazı arkadaşlarıyla beraber, gizlice Şam'da Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurmuştur. Bütün bölgeyi gezerek fikir ve mücadele arkadaşları aramış, Beyrut, Yafa ve Kudüs'te de taraftarlar bularak teşkilâtı genişletmiştir. Hatta gizli olarak Mısır ve Yunanistan üzerinden Selânik'e geçerek burada da Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'nin bir şubesini açtıktan sonra tekrar Suriye'ye dönmüştür. 1907 yılı Ekiminde, merkezi Manastır'da bulunan 3. Ordu Karargâhı'nın Selânik'teki Kurmay Şubesi'ne atanmış, ayrıca bu bölgedeki demiryolu müfettişliği görevi de kendisine verilmiştir. Mustafa Kemal, bu sıralarda Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni de içine almış bulunan İttihat ve Terakki Cemiyeti mensubu olarak faaliyetlerde bulunmakta; memlekette yapılacak birtakım yenilikler için zemin aramaktadır. 1908'de II. Meşrutiyet ilân edildiği zaman kolağası (Kıdemli Yüzbaşı) rütbesiyle Selânik'te bulunan Mustafa Kemal, İstanbul'daki gelişmeleri yakından izlemiş; fikir ve düşünceleriyle İttihat ve Terakki Cemiyeti içindeki söz sahibi arkadaşlarını zaman zaman uyarmak istemiştir. Meşrutiyet'e bir suikast olan 31 Mart 1909 isyanı üzerine, Hareket Ordusu'yla beraber bu ordunun Kurmay Başkanı olarak, Rumeli'den İstanbul'a hareket etmiş, Hadımköy'de bu görevi Binbaşı Enver Bey'e devretmiştir. Bir ay kadar Hareket Ordusu'yla beraber İstanbul'da kalan Mustafa Kemal, 31 Mart İsyanı'nın tamamen bastırılmasından sonra tekrar Selânik'e dönmüştür.

Mustafa Kemal 1910 yılı Mayısında Arnavutluk'ta yapılan harekâtta Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa'nın Kurmay Heyeti'nde vazife görmüş, 1910 yılı Eylülünde Picardie Manevraları'nı izleme amacıyla Fransa'ya gönderilmiştir. 1911 Trablusgarp Harbi'nde binbaşı olarak, Tobruk ve Derne bölgelerinde komutanlık yaparak İtalyanlara karşı savaşmıştır. 1912 yılı sonlarında Balkan Harbi başladığı zaman Gelibolu ve Bolayır'da vazife almış; Bulgarlarla savaşarak Edirne'nin geri alınışını temin eden Bolayır Kolordusu'nun Kurmay Başkanlığı'nı yapmıştır. Balkan Harbi'nden sonra Sofya, Belgrad, Çetine ataşemiliterliklerini idare etmek üzere Sofya'da oturmuş ve bu sıralarda yarbaylığa terfi etmiştir. I. Dünya Savaşı'nın başlamasından bir süre sonra 1915 yılı Ocak ayında, Tekirdağ'da teşkil edilecek 19. Tümen Komutanlığı'na getirilmiştir. 1915'de, İngiliz kuvvetleri

nin Gelibolu yarımadasına taarruzları ve karadan çıkarma gayretleri üzerine, Arıburnu ve Anafartalar bölgelerinde kahramanca savaşarak büyük başarı kazandı ve albaylığa terfi etti. Conkbayırı taarruzunda kalbini hedef alan bir kurşun, cebindeki saate çarpıp geri döndüğünden, mutlak bir ölümden kurtuldu. Bu muharebeler esnasında gösterdiği kahramanlık ve yüksek komuta yeteneği kendisine ülke içinde ve dışında büyük ün sağladı.

1916 yılında Diyarbakır-Bitlis-Muş cephesinde 16. Kolordu Komutanı olarak görevlendirilen Mustafa Kemal, Ruslara karşı savaşarak Bitlis ve Muş'u kurtarmış ve bu cephede generalliğe terfi etmiştir. Daha sonra Hicaz bölgesine tayin edilmiş, Şam'a giderek Sina cephesini teftiş etmişse de bu görevin kaldırılmasıyla, karargâhı Diyarbakır'da bulunan 2. Ordu'ya komutan olmuş; bu vazifede de çok kalmayarak 1917 yılı Temmuzunda, Suriye'de kurulan Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı'na bağlı 7. Ordu Komutanlığı'na atanmıştır. Fakat bu cephenin umumî idaresi kendisine verilmiş olan Mareşal Falkenhayn ile aralarında askerî görüşler bakımından anlaşmazlık çıktığından istifa etti; tekrar Diyarbakır'da bulunan 2. Ordu Komutanlığı'na atandı ise de bu görevi kabul etmeyerek izinle İstanbul'a geldi. Bu sıralarda Veliaht Vahdettin'in maiyetinde Almanya seyahatine iştirak etti; Alman askerî çevrelerinde incelemeler yaparak, devrin tanınmış komutanlarıyla görüştü. İstanbul'a geldikten bir müddet sonra, böbrek rahatsızlığı sebebiyle Viyana ve Karlsbad'a giderek tedavi gördü. Dönüşünde, Mareşal Falkenhayn'ın yerine Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı'na getirilmiş olan Mareşal Liman von Sanders'in emrinde bulunan 7. Ordu'ya yeniden komutan oldu ve bu cephede İngilizlere karşı başarılı savunma savaşları yaptı. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imza edildiği gün Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığı'na getirildi ise de artık yapacak bir şey kalmamıştı. Bir müddet sonra, bu Grup Kumandanlığı'nın kaldırılması üzerine 13 Kasım 1918'de İstanbul'a geldi.

Memleket ve milletin içinde bulunduğu şartlar ağır idi. Ülkenin birçok bölgeleri İtilâf Devletleri tarafından işgal edilmiş, düşman donanması İstanbul sularında demirlemişti. Padişah ve hükûmet, düşmanlara âlet olmuş, âciz ve şaşkın bir vaziyette idi. Mustafa Kemal, bu şartlar altında tek ve gerçek kurtuluşun Anadolu'ya geçerek Millî Mücadele bayrağını açmak olduğunu gördü. Bu sırada, kendisini İstanbul'dan uzaklaştırmak amacıyla, Anadolu'da 9. Ordu Müfettişliği teklif edildi. Mustafa Kemal, kendisine geniş salâhiyetler tanıyan bu vazifeyi kabul ederek deniz yoluyla 19 Mayıs 1919 günü Samsun'a çıktı. İstanbul'dan ayrılışından bir gün önce, 15 Mayıs 1919'da İzmir de Yunanlılar tarafından işgal edilmiş bulunuyordu.

Anadolu'ya geçen Mustafa Kemal, artık kutsal görevine başlamak üzeredir. Komutan ve valilere 22 Haziran 1919 tarihinde Amasya'dan yapılan bir genelge ile "vatanın bütünlüğünün, milletin bağımsızlığının tehlikede olduğu, İstanbul hükûmetinin vazifesini yapamadığı" belirtilmiş ve "Millî Mücadele'nin fiilen başladığı" onun imzasıyla ilân edilmiştir. Dâhi adam, "milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararının kurtaracağına" inandığından, her şeyden evvel, millî kararlar alabilecek bir kongrenin acele toplanması lüzumu üzerinde durmuştur. Bu faaliyetlerden son derece kuşkulanan ve Mustafa Kemal'in, müfettişlik vazifesinin salâhiyetlerini aştığını gören İstanbul Hükûmeti, İngilizlerin de baskısı üzerine kendisini geri çağırmış, sonunda da Padişah iradesi ile vazifesine son vermişti. Padişahın ve İstanbul Hükümeti'nin bu davranışı üzerine Mustafa Kemal de daha güvenli

ve daha rahat çalışabilmek için hem vazifesinden hem askerlikten istifa etmiş, Padişah ve İstanbul Hükûmeti'yle ilgisini tamamen kesmiştir. Bunu izleyen günlerde 23 Temmuz 1919'da Erzurum ve 4 Eylül 1919'da Sivas Kongreleri toplanmış; bu kongrelerde Millî Mücadele'nin temel ilkeleri belirlenmiştir. "Ya bağımsızlık ya ölüm" Millî Mücadele'nin parolasıdır. Her iki kongrede de güçlü kişiliğiyle millî birliği temin eden bir lider olarak başkanlık yapan Mustafa Kemal, Sivas Kongresi'nden Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışına kadar geçen devrede Heyet-i Temsiliye Başkanı olarak millî teşkilâtın kuvvetlenmesi yolunda yılmadan çalışmıştır. Bu süre içinde Mustafa Kemal ve Heyet-i Temsiliye ile temas temini ve anlaşma zemini arayan İstanbul Hükûmeti, temsilcileri aracılığıyla 20-22 Ekim 1919 tarihleri arasında, Amasya'da onunla görüşmüş ve bir millet meclisi toplanmasına ikna olmuştu. Bu görüşme İnkılâp Tarihimizde Amasya Mülâkatı olarak bilinmektedir.

Mustafa Kemal, meclisin Anadolu'da toplanmasını istemesine karşın, Meclis 12 Ocak 1920'de İstanbul'da toplandı. Erzurum ve Sivas Kongrelerinin esaslarını Misak-ı Millî halinde kabul ve ilân etti. 16 Mart 1920'de İstanbul'un İtilâf Devletleri tarafından fiilen işgali üzerine, Meclis artık faaliyet gösteremeyeceğini anlayarak dağıldı; bu sıralarda milletvekillerinin bir kısmı da İngilizler tarafından tutuklanmıştı. Mustafa Kemal, İstanbul'un işgali üzerine valiliklere ve kolordu komutanlıklarına talimat vererek Ankara'da toplanacak fevkalâde salâhiyete sahip bir meclise yeni temsilciler seçmelerini bildirdi. Sonuçta 23 Nisan 1920'de, yurdun her bölgesinden gelen millet temsilcileriyle Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldı. Mustafa Kemal, millet iradesini ve egemenliğini temsil eden bu Meclis'e ve onun hükûmetine de başkan seçilerek, artık Türk bağımsızlık mücadelesinin her bakımdan, askerî, siyasî ve sosyal lideri oldu.

Millet Meclisi'nin açılmasına, millî bir hükûmetin kurulmasına karşın Padişah ve Hükûmeti, 10 Ağustos 1920'de İtilâf Devletleriyle Sevr Antlaşması'nı imzalayarak dış düşmanlarımızla birleşmiş ve Millî Mücadele'yi geniş ölçüde baltalamak yollarına sapmıştı. Anadolu'daki millî kuvvetlere karşı halife ve padişah orduları kuruluyor, yer yer isyanlar çıkartılıyor, başta Mustafa Kemal olmak üzere Millî Mücadele kahramanları, asî sayılarak idama mahkûm edilmiş bulunuyordu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışı ve bu meclise bağlı Ankara Hükûmeti'nin kuruluşuyla, bütün bu iç ve dış güçlüklere karşın kısa zamanda düzenli ordu oluşturularak, düşman kuvvetlerine karşı, çeşitli cephelerde büyük başarılar kazanıldı. Doğu cephesinde Ermeniler yenilgiye uğratılarak antlaşmaya zorlandı; Gürcistan'a, sınır vilâyetlerimiz boşalttırıldı. Güney'de Fransızlara karşı savaşılarak güçlü savunma örnekleri verildi. Batı cephesinde I. ve II. İnönü Muharebeleriyle Yunan taarruzları durduruldu. Bu dönemde, İtilâf Devletleri, bir taraftan da Sovyet Rusya ile mücadele halinde idiler; 1917 yılında Rusya'da meydana gelen Bolşevik hareketinin kendi memleketlerine yayılmasını önlemek için, her cephede Rus ordularıyla savaşıyorlardı. Sovyet Rusya, böyle bir ortam içinde, Anadolu üzerinden gelecek saldırıları önlemek bakımından Türkiye'deki Millî Mücadele'yi destekler bir tutum gösteriyordu. Bu bakımdan Rusya ile -ideolojiler dışında- uygun bir politika izlenerek 16 Mart 1921'de Moskova Antlaşması imzalandı.

Bir ara, Sevr Antlaşması'nı gerçekleştirmek amacıyla Kütahya-Eskişehir yönünden takviyeli kuvvetlerle taarruza geçen Yunanlılar, Temmuz 1921'de ordumuzu Sakarya'nın doğusuna

kadar çekilmeye mecbur ettiler. Bu bunalımlı günlerde Meclis, Mustafa Kemal Paşa'yı olağanüstü yetkilerle Başkomutanlığa getirdi. Dâhi komutan, kısa bir hazırlıktan sonra ordunun başına geçerek 22 gün 22 gece düşmanla çarpıştı ve 13 Eylül 1921'de Sakarya Meydan Muharebesi adıyla anılan büyük zaferi kazandı. Bu zafer üzerine Meclis tarafından kendisine Mareşal rütbesi ve Gazi unvanı verildi. Sakarya Zaferi'nin sonuçları siyasî alanda da kendisini gösterdi. 13 Ekim 1921'de Kafkas Cumhuriyetleri ile Kars Antlaşması, 20 Ekim 1921'de Fransızlarla Ankara Antlaşması imzalandı.

Bir seneye yaklaşan geniş ve düzenli bir hazırlıktan sonra, Atatürk yeniden ordunun başına geçerek 26 Ağustos 1922 sabahı başlayan Büyük Taarruz ve onu izleyen 30 Ağustos 1922'deki Başkomutan Meydan Muharebesi ile 200.000 kişilik Yunan ordusunu dört taraftan sardı ve düşmanın büyük kısmını imha etti. 1 Eylül 1922'de "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, İleri!" emrini verdi ve arta kalanını batı yönünde izleyerek 9 Eylül'de İzmir'de denize döktü. Bu muharebeler esnasında Yunan Başkomutan Vekili General Trikopis ve bazı yüksek rütbeli düşman subayları esir alındılar.

Memleketi düşman istilâsından temizleyen bu büyük askerî zaferleri takiben, siyasî faaliyetlere önem verildi. 11 Ekim 1922'de İtilâf Devletleri'yle yapılan Mudanya Ateşkes Antlaşması sonucu, Edirne'yi de içine almak üzere Doğu Trakya'nın Yunanlılar tarafından boşaltılması kabul edildi; İstanbul ve boğazlar, bazı kayıtlarla idaremize bırakıldı. 1 Kasım 1922'de saltanatla hilâfet birbirinden ayrılarak saltanat kaldırıldı. Bu tarihî karar üzerine Vahdettin, bir İngiliz harp gemisiyle yurt dışına kaçtı. Uzun ve çetin görüşmelerden sonra 24 Temmuz 1923'de İsmet Paşa tarafından imzalanan Lozan Antlaşması'yla yeni Türkiye Devleti'nin bağımsızlığı, bütün dünya devletleri tarafından kabul edildi, millî sınırlar belirlendi; ekonomik alanda Osmanlılar döneminden kalma eski pürüzler temizlenerek kapitülâsyonlar kaldırıldı. 13 Ekim 1923'te Ankara devlet merkezi oldu. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilân edilerek Gazi Mustafa Kemal, devletimizin ilk cumhurbaşkanı seçildi. 3 Mart 1924'te artık hiçbir gereği kalmayan, aksine zararlı bir kuruluş durumunu almış bulunan halifelik de kaldırıldı ve son halifeyle beraber Osmanlı hanedanı yurt dışına çıkarıldı.

Artık devletin çağdaş bir biçim alması ve milletin çağdaş uygarlık düzeyine en kısa zamanda erişebilmesi yolunda büyük inkılâplar birbirini izlemeye başladı. Bu süre içinde şapka ve kıyafet inkılâpları yapıldı. Tekkeler, zaviyeler, türbeler kapatıldı; türbedarlıklar kaldırıldı. Lâik devlet ilkesi kabul edilerek din ve devlet işleri, kesin olarak birbirinden ayrıldı. Hukuk alanında, Şeriye mahkemeleri ve Mecelle kaldırılarak Türk Medenî Kanunu'yla beraber birçok çağdaş yeni kanunlar kabul edildi. İlim ve kültür işlerine büyük önem verildi; Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu kurularak Türk tarihi ve Türk dili üzerinde çalışmalar yapıldı. Öğretim birliği gerçekleştirildi; medreseler kapatılarak çağdaş kültürü benimseyen cumhuriyet okulları açıldı. Eğitim ve öğretimde lâik ve millî bir yol izlendi. Atatürk'ün en büyük eserlerinden biri olan harf inkılâbı meydana geldi; Arap harfleri bırakılarak Lâtin harfleri temeline dayanan Türk alfabesi yapıldı. Üniversite reformu gerçekleştirildi; çeşitli yeni fakülteler açıldı. Uluslararası takvim, saat ve rakamlar kabul edildi. Kadın hukukunda çağdaş atılımlar yapılarak Türk kadınına seçme ve seçilme hakkı tanındı. Ekonomik etkinliklere önem verildi. 1923 yılında Türkiye'de ilk defa olarak bir İktisat Kongresi toplanarak memleketin ekonomik sorunları görüşüldü. Tarımsal etkinlikler genişletildi. Ticaret ve millî sanayi geliştirildi. Sağlık işlerine önem verildi. Güçlü bir ordu kuruldu. Yeni Türkiye

Devleti'nin temeli olan bütün bu inkılâplara "Atatürk/Türk İnkılâpları" adı verildi. İnkılâpların memlekette daha süratle ve daha sağlam yerleşmesi için, bütün Türk halkını içine almak üzere Cumhuriyet Halk Partisi kuruldu; cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, lâiklik ve inkılâpçılık Türkiye siyasetinin temel ilkeleri olarak kabul edildi.

Mustafa Kemal, inkılâplarının büyük kısmını başardıktan sonra Türk bağımsızlık mücadelesini ve yeni Türkiye'nin kuruluşunu anlatan Büyük Söylev'ini yazdı; bunu 1927 yılında, altı gün devam eden büyüleyici hitabetiyle okudu. Değerli inceleme ve değerlendirmelerle dolu olan bu eser, Türk tarihinin olduğu kadar Türk edebiyatının da ölmez eserleri arasında yer aldı. 1934 yılında Meclis, özel bir kanunla kendisine ATATÜRK soyadını verdi. Son senelerinde bitmeyen bir heyecanla Hatay'ın anavatana katılmasına çalıştı. 10 Kasım 1938 perşembe günü saat dokuzu beş geçe Dolmabahçe Sarayında hayata gözlerini kapadı. Ölümü, bütün dünyada derin yankılar yaptı ve büyük üzüntü yarattı. Ve bu sene (2024) Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ebediyete irtihalinin 86. yıl dönümü.

Nâşı, tahnit edilerek Dolmabahçe Sarayı salonunda özel bir katafalka yerleştirildi. Türk bayrağına sarılı ve başında silâh arkadaşlarının nöbet tuttuğu tabut, üç gün süreyle milletin ziyaretine bırakıldı. Cenaze, daha sonra 20 Kasım 1938'de Ankara'ya getirildi. 21 Kasım 1938'de büyük törenle Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrine kondu. Cenaze törenine bütün dünya devletleri özel temsilciler gönderdi. Çanakkale'de ve diğer muharebelerde ona karşı savaşmış yabancı generaller törende bilhassa dikkati çekiyordu. 10 Kasım 1953'te Nâşı Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrinden alınarak büyük bir törenle Anıtkabir'e nakledildi.

Atatürk'ün en belirgin özelliklerinden biri de fikir adamı niteliği taşıması idi. Fikir ve düşüncelerinin özünü oluşturan Atatürkçülük, her türlü dogmatik unsurdan sıyrılmış akılcı bir dünya görüşüdür. Ülke gerçeklerinden kaynaklanan, sorunlar karşısında aklın ve ilmin rehberliğini kabul eden bu çağdaş görüş, milletimizi daima iyiye, doğruya ve yararlıya yöneltmiş ve yöneltecek olan bir görüştür. Atatürkçü görüşte Atatürk ilkeleri, Atatürk inkılâplarına temel oluşturan, onlara ruh veren fikir ve düşüncelerdir; bu nedenle Atatürk inkılâpları, Atatürk ilkelerinin eser haline dönüşmüş şekilleridir. Bu ilkeler Türkiye'yi çağdaş uygarlık düzeyine en kısa zamanda ulaştırabilmek için aklın ve mantığın çizdiği yollardır. Bu bakımdan Atatürk ilkelerinin felsefesinde yapıcılık yatar.

Fikir Atatürk'te çağdaş uygarlık düzeyine erişme, Türk milletine hedef olarak gösterilmiştir. Dünyanın bugünkü şartları içinde uygarlığın gereklerine ayak uyduramayan bir milletin yaşamasına imkân yoktur. Atatürk, çağdaş uygarlık düzeyine erişme yarışında tek bir şeye ihtiyacımız olduğunu söylemiştir, o da "çalışkan olmaktır". "Türk çocuğu! Çok zekisin, malûm; fakat zekânı unut, çalışkan ol!" sözü Atatürk'ündür.

Fikir Atatürk'te Türk milleti, asırlardır unutula gelen millî benliğine kavuşmuştur. Millî sınırlarımız içinde, millî benliğimizi duyarak varlığımızı yükseltmeye çalışmak, Atatürk milliyetçiliğinin esasıdır. Atatürk, kendisini Türk hisseden herkesi Türk kabul etmiştir. Irkçılığı dışlayan Atatürk milliyetçiliği bütünleştirici, birleştirici, ülkede millî birliği temin edici bir milliyetçiliktir. "Ne mutlu Türküm diyene!" özdeyişiyle kalplere millî bilinci perçinleyen Atatürk, aynı zamanda insanlık ülküsünün ve insan sevgisinin de simgesidir. "Biz kimsenin düşmanı değiliz; yalnız insanlığın düşmanı olanların düşmanıyız!" diyen Atatürk'tür. İşte bu

insancıl yönü iledir ki bütünüyle millî nitelik taşıyan eseri, aynı zamanda bütün insanlığın hayranlığını da üzerinde toplamaktadır.

İnsanlık değerlerine içten ve büyük saygısı olan Atatürk, yapıcısı olduğu Türk İnkılâbı'nı ifade ederken, "Bu inkılâp, yüksek bir insanî ülkü ile birleşmiş vatanseverlik eseridir. Çocuklarına bütün güzellikleri ve bütün büyüklükleri görmek ve aynı zamanda bütün sefaletlere acımak sanatını öğretmektedir" diyordu. Kendisi de yarattığı inkılâbın imanlı bir yapıcısı sıfatıyla bütün dünyaya sevgi ve dostlukla bakıyordu.

Atatürk, bütün milletlerin karşılıklı güven ve huzur içinde yaşamalarını ister. Fikir Atatürk'te "yurtta barış, cihanda barış" esastır. "Harpçi olamam; çünkü harbin acıklı hallerini, fecaatini herkesten iyi bilirim" sözü Atatürk'ündür.

İşte, bütün bu yol gösterici fikirleri, maddî ve manevî nitelikleriyle Atatürk, haklı olarak, milletimizin yetiştirdiği en büyük Türk sıfatını kazanmış bulunmaktadır. O, Millî Mücadele'de millî birliği kuran eşsiz bir lider, muharebe meydanlarında efsanevî bir komutan, devlet kuran büyük siyaset adamı, milletin çehresini değiştiren güçlü bir inkılâpçıdır. Bu nitelikleriyle insanlık tarihinin tanıdığı en büyük adamlardan biri olduğunda kuşku yoktur. Kahramanlık ve yüksek insanlık değerlerini en yüksek düzeyde taşıdığında, dünya tarihçileri ve fikir adamları birleşmektedir. Tarihin büyük tanıdığı şahsiyetlerle mukayesesi yapıldığı zaman türlü bakımlardan belirgin üstünlükleri göze çarpmaktadır. Bir kere bütün bu kişilere üstün tarafı, hem fikir hem hareket adamı oluşudur. Bir milletin tarihî seyrini değiştirebilecek nitelikleri ve üstünlükleri sayesinde, bir ülke askerî ve siyasî zaferlerle uçurumun kenarından kurtarılmıştır. Dünya tarihinde, her türlü imkânsızlığa karşın inandığı düşünceyi uygulama alanına dökmüş, yepyeni nitelikte bir devlet ve zinde bir millet yaratmış adam azdır. İçinde bulunduğu koşulları değerlendirmede, engelleri ortadan kaldırmada gösterdiği başarı, Atatürk'ün ayrı bir özelliğini oluşturmaktadır. Büyük Söylev'inin sonlarında, Türk gençliğine hitaben çizdiği tablo, gerçekte, kendisi mücadeleye atıldığı zaman, ülkenin içinde bulunduğu tablodur. Atatürk, en güç koşullar altında bile, her şeyin bitti zannedildiği bir zamanda bile, Türk milletine güven duygusunun kaybolmaması gerektiği gerçeğini, eseriyle kanıtlanmış bir millî kahramandır; onun için simge olmuştur, onun için bayrak olmuştur!

Atatürk gerçeğin adamıdır; sağduyunun ve ince görüşün adamıdır. Nerde ne yaptı, neye karar verdi ise, daima en iyisini yapmış, en yararlısına karar vermiştir. Halkın eğilimlerini çok iyi sezen ve ruhlara sızmasını bilen usta inkılâpçılığı sayesindedir ki müşterek arzu ve eğilimler, kolayca millî ülkü durumuna gelebilmiştir. Giriştiği mücadelenin başından sonuna kadar Türk milletinin yüksek niteliklerine güvenmiş, kazanılan her türlü zaferin milletin eseri olduğunu söylemiştir. Bütün girişimlerinde millet sevgisine dayanmış, güçlü kişiliği ve gerçeği sezişe dayanan ikna kuvvetiyle toplumu aydınlığa götürecek lider olduğunu göstermiştir. Türk Bağımsızlık Savaşı'na ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna bayrak olan fikirleri, görüşleri ve ölmez eseriyle, etkileri ülke sınırlarını aşmış, mazlum milletlerin bağımsızlık ve hürriyet mücadelelerinde onlara da manevi kuvvet olmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk'ün savaşlardaki başarılarıyla büyük bir asker, yönetimiyle büyük bir devlet adamı; görüşlerindeki sağlamlık, doğruluk, geçerlilik, uluslararası ilişkilerde güvenirlik, barış ve insan severlik değerleri ile de evrensel bir insandır.

O, ileriyi gören bir liderdi. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra ortaya çıkan tehlikeli durumu ilk o görüp milletinin dikkatini çekti. Erzurum Kongresi'nde "vatanın bölünmez bir

bütün olduğunu" tüm dünyaya ilan etti. Sakarya Savaşı sırasında söylediği: "Vatanın her karış toprağı vatandaş kanıyla sulanmadıkça terk olunamaz" sözü ve ayrıca "Yurt toprağı! Sana her şey feda olsun. Kutlu olan sensin. Sana canımız feda" sözleri onun vatan sevgisini ve kararlılığını göstermektedir. O, hep milletine güvendi ve ona inandı. Tarihte büyük devletler kuran, tarihe yön veren, tarihi okumaktan çok yazmayı seven ve yüksek bir medeniyet seviyesine sahip olmuş Türk milletinin büyüklüğüne inanmış ve Türklüğü ile hep gurur duymuştur. Kahramanlık, vatan sevgisi, bilim ve fenne bağlılık, sanata değer verme gibi üstün özelliklere sahip Yüce Türk milletinin, çağdaş dünya içinde yer alacağına inandı ve hep bunun için çabaladı. Kurtuluş Savaşı'nın ardından söylediği “En büyük davamız, en medeni ve gelişmiş, refah içinde bir millet olarak varlığımızı yükseltmektir” sözü bunu kanıtlamaktadır. O, hayatın tüm alanlarında sınırsız bir hayal gücüne, isabetli öngörülere, şaşmaz tahminlere, başarılı kararlara, cesur girişimlere imza atan, araştırıp öğrenen, bilime değer veren, aklı ön plana alırken vicdanının sesini dinleyip, geleneklere de ters düşmeyi istemeyen bir liderdi. Çünkü O biliyordu ki topraklardaki işgaller bitse de beyinlerdeki işgaller asla bitmez. Bu yüzden aslen ve daha fazla beyinleri aydınlığa çıkarmaya gayret edip, medeniyetin her alanında örnek olmaya gayret gösterdi. Silahlı mücadeleyi ve kazanılan zaferleri, sonraki inkılaplar için başlangıç noktası kabul eden ve “Asıl mücadelemiz şimdi başlıyor” diyebilecek kadar cehalete savaş açmış bir dâhiydi. Bugün O'nu anmak için sıradan bir gün değildir. Bugün, karalar bağlama günü hiç değildir. Bugün O'nu daha iyi anlamak, O'nu takip edebilmek, O'nun gibi ileri görüşlü ve vatansever olabilme günüdür.

Hedeflerine Emin Adımlarla Yürüyen Genç Nesiller İnşa Etmeyi Arzulamıştır

Atatürk, hedefleri olan ve bu hedeflere emin adımlarla yürüyen genç nesiller inşa etmeyi arzulamıştır. Atatürk’ü sevmek demek O’nun izinde yılmadan yürümek demektir. Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk yaşadığı her dönemde genç nesillere önem vermiştir. Onları ülkenin aydınlık geleceği olarak görmüştür.

Bursa’da kendisini karşılayan çocuklara ve gençlere söylediği: “Küçük Hanımlar! Küçük Beyler! Hepiniz geleceğin birer yıldızı, gülü, mutluluk parıltısısınız. Memleketi asıl aydınlığa boğacak sizlersiniz. Kendinizin ne kadar önemli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız.”

“İki Mustafa Kemal vardır. Biri ben, ölümlü Mustafa Kemal, diğeri milletin içinde yaşattığı Mustafa Kemal ülküsüdür. Mustafa Kemal sizsiniz, hepinizsiniz” sözlerini gençler unutmamalı ve ona göre davranmalıdırlar.

Bu noktada bizlere düşen görev; O’nun hedeflediği gelişmiş, çağdaş ve güçlü Türkiye için, kurduğu Cumhuriyete sahip çıkarak, çalışkan, dürüst, ahlaklı ve vatanını seven birer birey olmaktır. Bu konuda bizim gençlere olan inancımız tamdır.

Celal Şengör hocanın deyimiyle, tam bir manken. Milletine mankenlik yapmıştır adeta.

Nerede ne giyilir, ne yenir, nasıl yenilir, nasıl davranılır bunların uygulamalı örnekleri ile doludur hayatı. Tam bir nezaket ve zarafet timsalidir. Oysa asker kişiler biraz mizaç gereği sert olarak bilinir. Asker olarak belki öyledir ama yumuşacık bir kalbe sahiptir. Vicdan sahibidir. Askerdir ama gerekli olmadıkça savaşı cinayet olarak görür. Bir iğde ağacının kesilmesine üzülür.

Sevgili dostum gazeteci Murat Kuter bir gün şöyle demişti; Hocam, Atatürk’ü tanımlayacak sıfat bulmakta zorlanıyorum. Asker ve devlet adamlığı yanında, bir bakıyorsunuz Atatürk

Orman Çiftliği'nde tarım ve hayvancılık üzerine konuşuyor, uygulamalar yapıyor, bir bakıyorsunuz kültür ve sanat faaliyetlerinde sanatçılara önderlik ediyor, yurt gezilerinde yanında ressamları da götürüp Anadolu insanını ve kültürünü tuale aktarıyor. Evet dedim, Atatürk diğer dünya liderleri gibi tek yönlü tek boyutlu bir lider değil. Tam bir devrimci! Çok yönlü çok boyutlu bir dünya lideri!

Son söz olarak diyebiliriz ki, Atatürk'ün yaşamı, üstün kişiliği ve eseri incelendiği zaman, insanoğlu, hayranlığını gizleyememekte; bu millî kahramanı kutlamakta, bu kutsal savaşımın önünde saygı ile eğilmektedir. Ruhu şad olsun.

Herkes ölür. Kimileri toprağa gömülür; kimileri yüreklere. Herkes ölür. Kimilerinin hatırlanmaz bile adları; kimileri hiç silinmez dillerden, beyinlerden, gönüllerden. Herkes ölür. Kimilerinin ardından ne bir dilek ne bir dua… Kimileri biz neredeysek hep oradadır.

Celal OFLAZ (AFIAP)

''GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE'' FOTOĞRAF SERGİSİ

BASIN BÜLTENİ

28 Ekim 2026
Fotoğraf sanatçısı Celal Oflaz bu kez de siyah beyaz nostaljik fotoğrafları ile sanat severlerle buluştu.

AFIAP unvanlı usta fotoğraf sanatçısı Celal Oflaz, 41 adet renkli gezi fotoğrafından oluşan "Bakmak Görmek Yorumlamak" başlıklı sergisini 07-28 Mart 2026 tarihleri arasında İstanbul'da Mimarlar Odası'nda açmış idi. Oflaz aynı sergisini EFSAD Eskişehir Fotoğraf Sanatı Derneği'nin daveti ile 03-09 Ekim 2026 tarihlerinde,15. Eskişehir Fotoğraf Günleri kapsamında Odunpazarı Sanat Merkezinde sanat severler ile buluşturdu.

Oflaz,bu kez önceki iki sergisinden farklı olarak, yarım asırlık analog ve belgesel fotoğraf birikiminden süzülen 33 adet özel siyah beyaz eserden oluşan "Geçmişten Günümüze" başlıklı fotoğraf sergisini İstanbul "FMV Galeri Işık Teşvikiye"de fotoğraf severlerin izlemesine sundu. Sergi ağırlıklı olarak 1977-1984 yılları arasında çekmiş olduğu analog fotoğrafların digital baskıları ile oluşmuş. 08 Ekim 2026 da açılışı yapılan 2026 yılındaki üçüncü sergisi 24 Ekim 2026 tarihine kadar açık kaldı.

Bu yıl açmış olduğu bu üç sergiye ilaveten, AFAD Adana Fotoğraf Amatörleri Derneği'nin daveti ile dördüncü sergisinin hazırlıklarına devam etmekte.
Etkinlik 19-22 Kasım tarihleri arasında gerçekleştirilecek. Oflaz, böylece 2026 senesini dört sergi ve bir değerli kitap ile taçlandırmış olacak.

Halen Fotogen ve Foton derneklerinin üyesi olan Celal Oflaz, siyah beyaz fotoğraflardan oluşan "Geçmişten Günümüze" başlıklı çalışmasını şu sözlerle anlatıyor:
Bu sergim, zamanın akıp giden nehrine bırakılmış siyah-beyaz birer pusula gibi, sizi 1970 ile 1983 yılları arasında yaşanmış o çok özel dünyaya doğru bir yolculuğa davet ediyor. Bu çalışmam, sadece geçmişin bir belgesi değil; bugünün telaşlı dünyasından, dün bıraktığımız o içten, masum ve duru ruhumuza yazılmış uzun bir mektup.
O yılların İstanbul'u, Anadolu'su, sokakları, insanları, emeği ve gündelik hayatı…
Kimi zaman bir İstanbul manzarasında, kimi zaman bir ustanın ellerinde, kimi zaman sokakta oynayan bir çocuğun gülüşünde karşımıza çıkan bir geçmişi…
Ama bu fotoğraflar yalnızca geçmişi göstermiyor.
Bize zamanın nasıl değiştiğini ve insanın neleri geride bıraktığını da hatırlatıyor.
Çünkü bir fotoğraf bazen yalnızca bir görüntüyü değil; bir yüzü, bir sokağı, bir kokuyu, bir sesi ve unutulduğunu sandığımız bir hatırayı da saklıyor.
Siyah-Beyaz Bir İstanbul Masalı: Kız Kulesi'nin dalgalarla yalnız sarılışı, Rumeli Hisarı'nın zamana meydan okuyan suskunluğu ve eski Galata Köprüsü'nde rüzgara karşı yürüyen insanların adımları... Her karede, şehrin üstüne sinmiş o asil narinlik ve melankoli gizli.
Toprağın ve Emeğin Şiiri: Anadolu'nun bağrında yükselen harman sesleri, tozlu yollarda ağır ağır ilerleyen bir kağnının gıcırtısı ve bir köprü altında biriken koyun sürülerinin masumiyeti... Toprağa terini akıtan insanların yüz çizgilerinde, hayatın en saf ve en samimi şiiri saklı.
Kaybolan Anlar, Eskimeyen Yüzler: Küçük dükkanında ömrünü bir ayakkabıya diken ustanın el emeği, çocukların çamurlu sokaklardaki o paha biçilemez neşesi, niyetçiler ve seyyar satıcılar... Hepsi, bugünün hızlı dünyasında kaybettiğimiz o eski, sıcak ve tanıdık insan kokusunu burnumuza getiriyor.
Taşların ve Ruhun Hafızası: Efes'in bin yıllık sütunları önünde duran fani bedenler ile karanlığı aydınlatan bir dolunayın altında aşka ve inanca sema dönen dervişler... Bu kareler, ruhumuzun bu topraklardaki ezeli ve ebedi yolculuğunu fısıldıyor.

Bu fotoğraflarla, geçmişi yalnızca göstermek değil, onları geleceğe emanet etmek istedim.
Çünkü zaman geçiyor…
Şehirler değişiyor, hayat değişiyor.
Ama bazı anlar, bir fotoğrafın içinde yaşamaya devam ediyor.
Bu nedenle sergimi şu sözlerle özetleyebilirim :
“Zamanı durduranlara ve o zamanı yaşayanlara…”

Sergi Bilgileri

- Sergi Adı: Geçmişten Günümüze
- Sanatçı: Celal Oflaz
- Sergi Tarihleri: 08 –24 Ekim 2026
- Yer: FMV Galeri Işık Teşvikiye
- Eser Niteliği: 33 adet siyah beyaz fotoğraf

Celal Oflaz Hakkında

1952 Konya doğumlu olan Celal Oflaz, İTÜ Makine Mühendisliği mezunudur. Mühendislik ve sanayicilik kariyerinin yanı sıra fotoğrafa olan tutkusunu 1976 yılında İFSAK üyesi olarak profesyonel boyuta taşımıştır. 1978'de "Grup f" oluşumunda yer almış, uluslararası başarıları neticesinde 1985 yılında AFIAP (Uluslararası Fotoğraf Sanatı Federasyonu Sanatçısı) unvanını almıştır. FOTOGEN kurucu üyeliğinin yanı sıra FOTON derneği üyesi de olan sanatçı, yurt içi ve yurt dışında çok sayıda ödül ve sergilemeye sahiptir. 2026 yılında kapsamlı retrospektif niteliğindeki "Bakmak Görmek Yorumlamak" kitabını yayımlamıştır.

Detaylı Bilgi ve İletişim İçin

- Web Sitesi: celaloflaz.com.tr
- Instagram : celaloflaz
- E-posta / Tel: celaloflaz@alfanox.com / 0 532 266 40 60

İstanbul’un İkonlarından Anadolu’nun Ruhuna Uzanan Bir Kültür Mirası

Sanatçının sergide yer alan 33 eseri, iki ana aks üzerinde şekilleniyor: Bir yanda Kız Kulesi, Galata Köprüsü, Eminönü Meydanı’nın insan manzaraları ve Boğaz’ın büyüleyici siluetiyle **İstanbul’un nostaljik hafızası;** diğer yanda ise Efes Antik Kenti’nden semazenlerin mistik ritmine, kaybolmaya yüz tutmuş sokak zanaatkarlarından Anadolu’nun köy yaşamına, hasat tarlalarına ve çocuk yüzlerine uzanan **insan odaklı belgesel bir anlatı.**
Oflaz, vizörünü sadece birer belge üretmek için değil; hayatın ritmini, emeği, hüznü ve neşeyi siyah-beyazın sarsıcı kontrastıyla "yorumlamak" için kullanıyor. Sokak fotoğrafçılarından kundura tamircilerine kadar her bir kare, Türkiye’nin sosyo-kültürel geçmişine saygı duruşu niteliği taşıyor.

Celal OFLAZ

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

SİYAH BEYAZ FOTOĞRAF SERGİSİ

08 -25 Ekim 2026

Açılış : 08 Ekim 2026 saat 18.00

Adres: Teşvikiye Cad. No: 6 Nişantaşı

FMV

GALERİ IŞIK

Safranbolu - Karabük / 1979

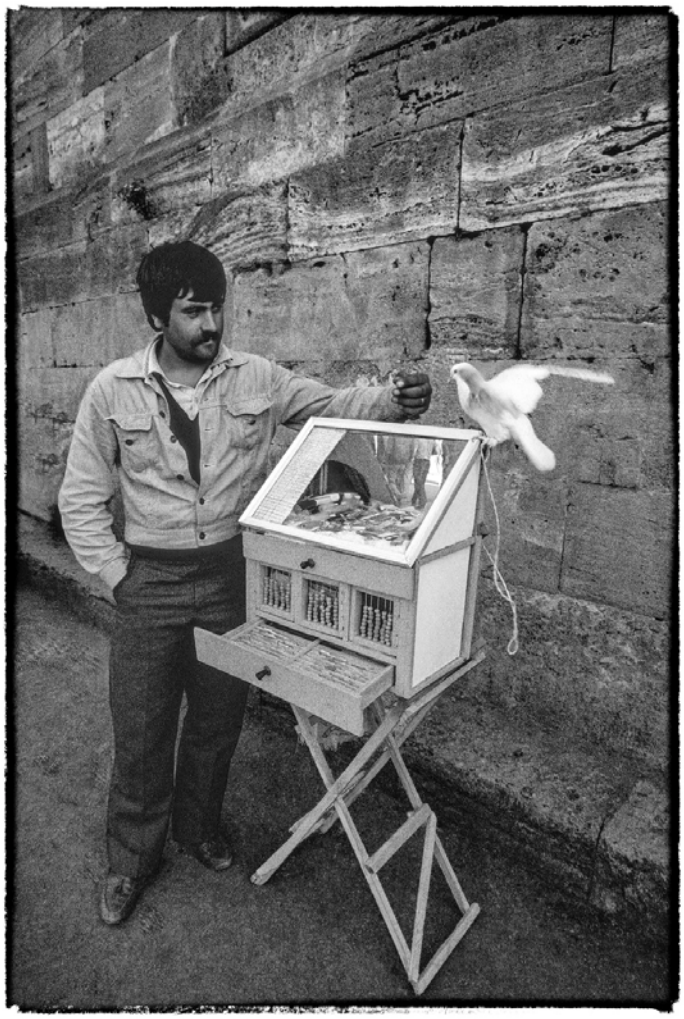
Kapalıçarşı - İstanbul / 1983

Yedikule - İstanbul / 1979

Silivri - İstanbul / 1981

Eminönü - İstanbul / 1981

Galata Köprüsü - İstanbul / 1979

Çatalca - İstanbul / 1981

Sirkeci - İstanbul / 1980

Yatağan - Muğla / 1980

Halil SARIIŞIK

Ç U V A Ş İ S T A N

https://tools.paintmaps.com/tr/harita-kirpma/RU/3-85688111/ornekler#google vignette (Erişim 3.11.2026)

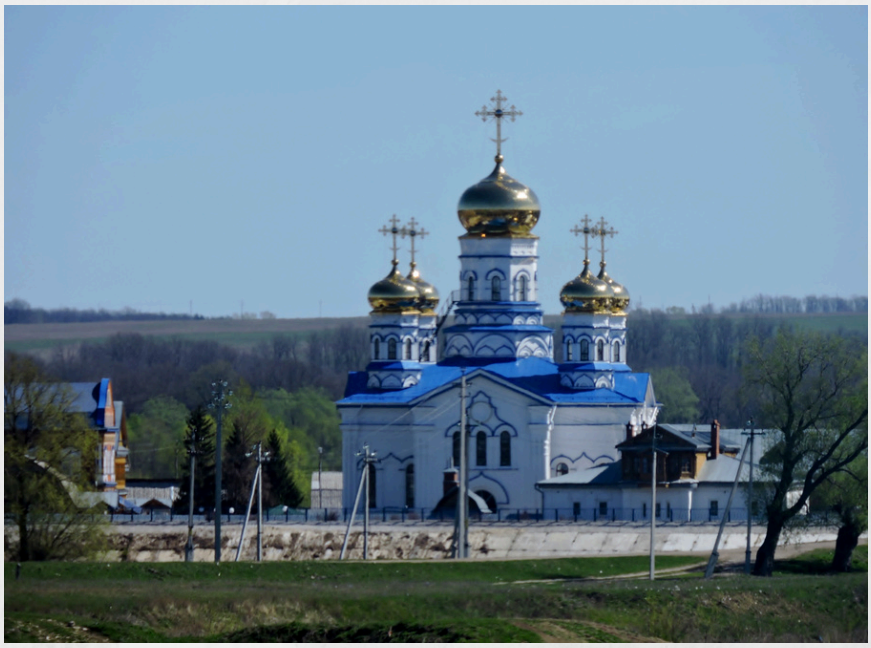
Çuvaşistan veya Çuvaş Cumhuriyeti, Rusya'nın içinde yer alan federe cumhuriyettir. Cumhuriyetin adını aldığı Çuvaşlar, Türk halklarından biridir. Başkenti Çeboksarı'dır.
Çuvaşların, 10.-16. yüzyıllarda eski Türk boylarının (İdil Bulgar'nın) karışmasından meydana geldikleri yazılmıştır. Ayrıca Çuvaşların Suvar ya da Suvaz adlı Türk adından geldiği de öne sürülmektedir. Çuvaşların %15'i Başkurt ve Tatar bölgesindedir.
Çuvaşlar Orta Volga bölgesinde, kapalı bir toplum olarak yaşarlar. Cumhuriyetin yüzölçümü 18.300 km² dir. Ülkenin üçte biri ormanlarla kaplıdır. Çuvaşistan'nın ülke nüfusu 1.500.000'dir. Nüfusun %60'ı şehirlerde yaşamaktadır.
Çeboksarı bölgesindeki Kşauşi köyünde yer alan Yasna Köşkü (Açık hava müzesi), efsanevi kahramanlarının ve mitolojik figürlerinin ağaç (tahta) heykellerine ev sahipliği yapmaktadır.
https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87uva%C5%9Fistan (Erişim 3.11.2026)

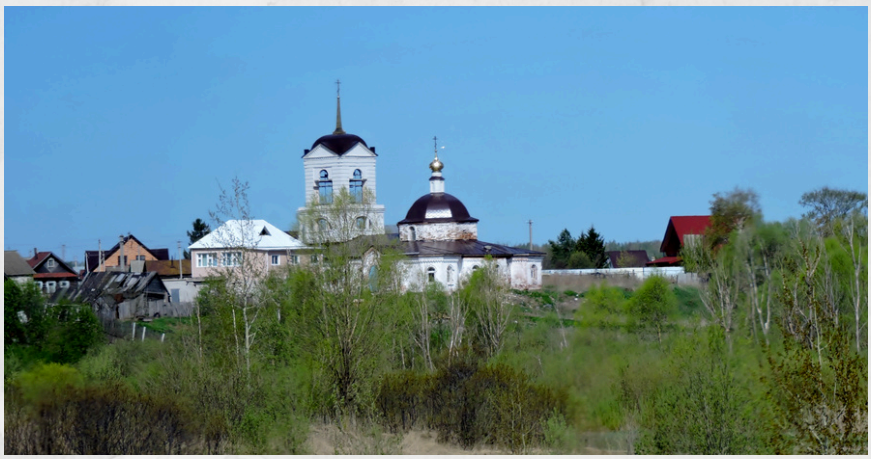

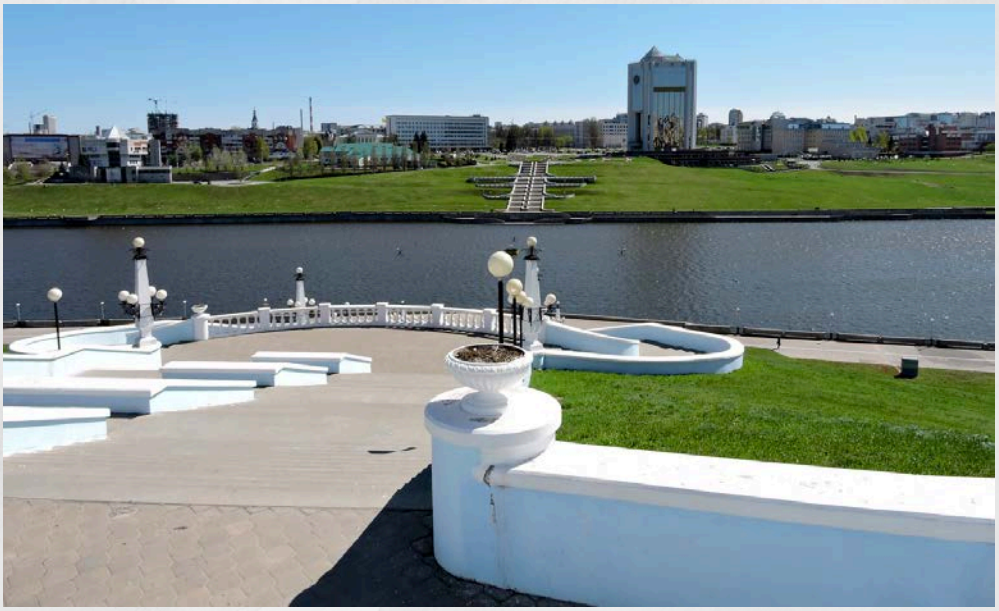

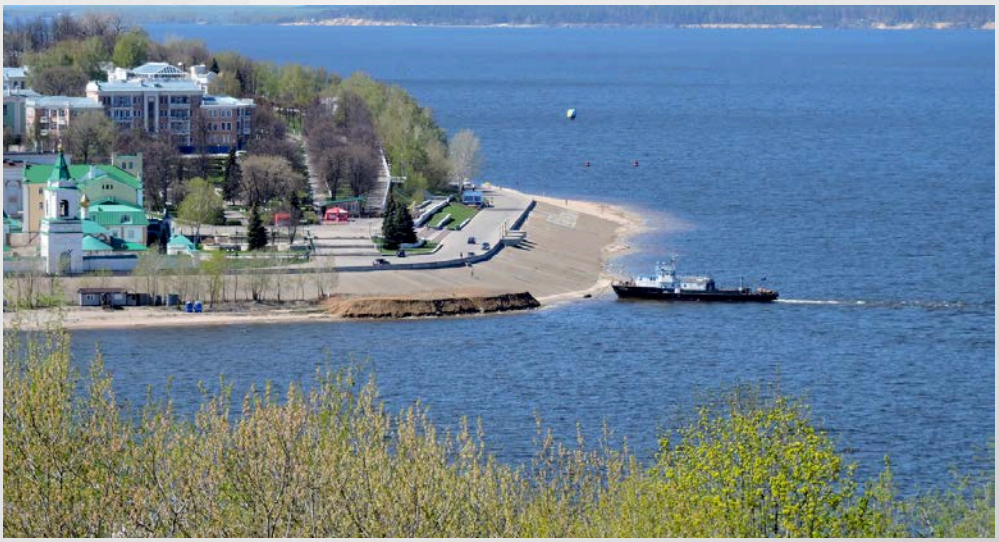

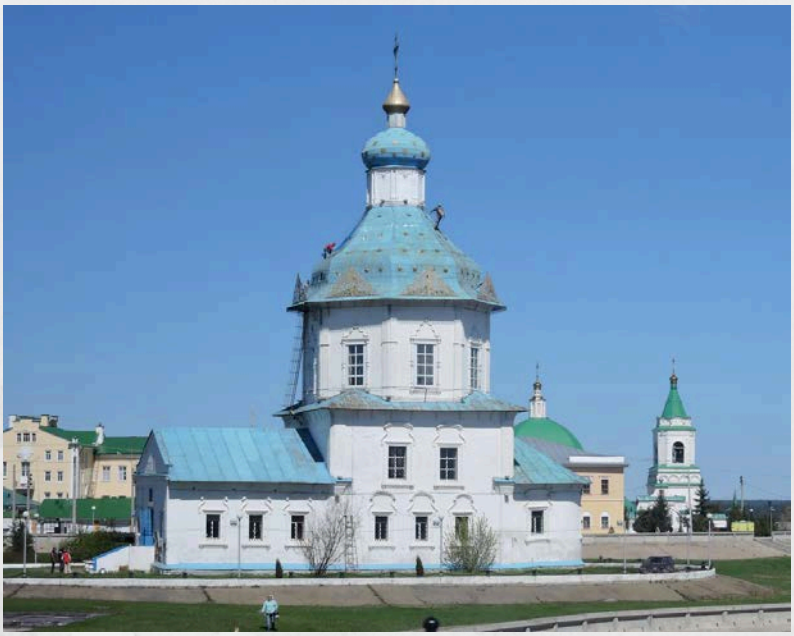

P

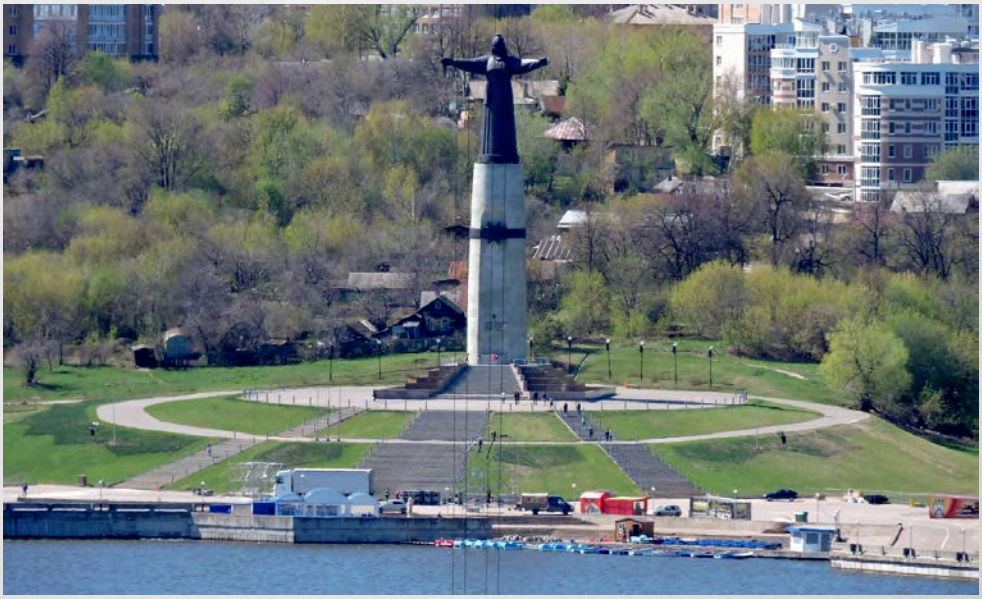

1941-1945

ФОТОГРАФИ
НА ФО
В СВАДЕБН
ЧУВАШСКО
КОСТЮМ

Чăваш паринсĕм

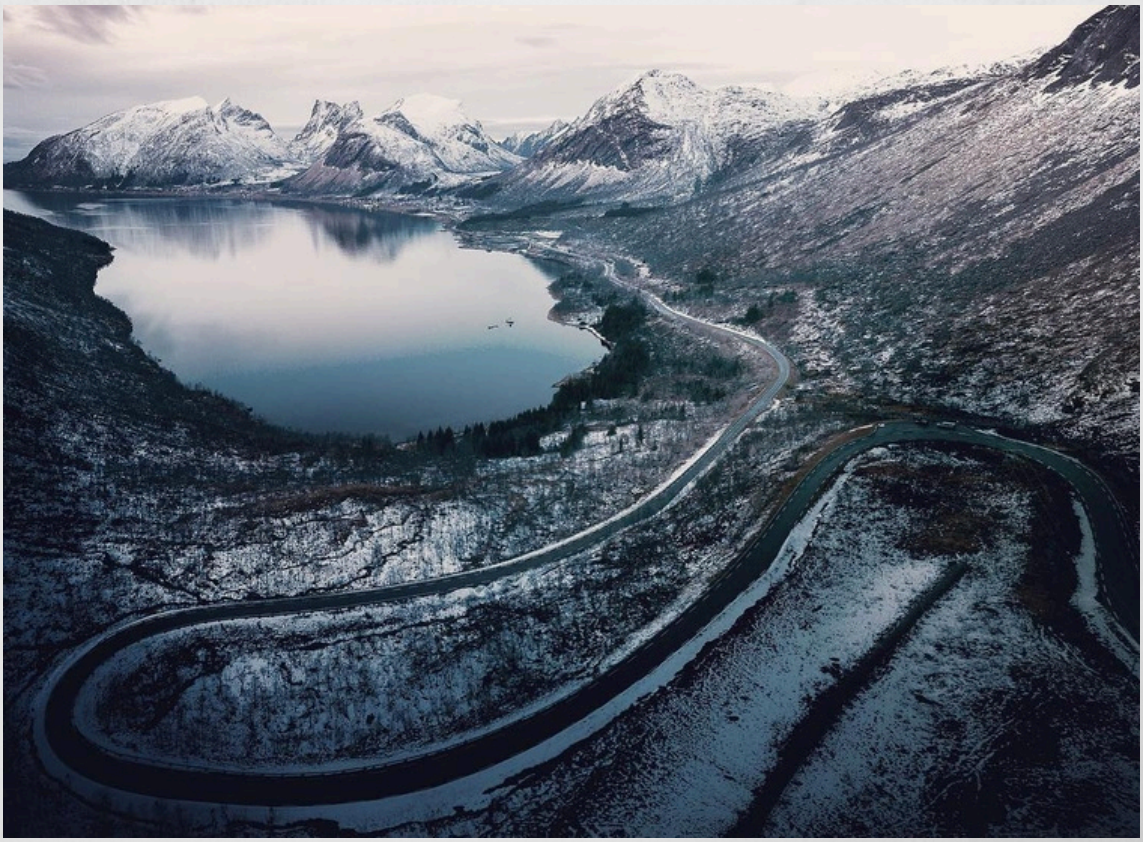

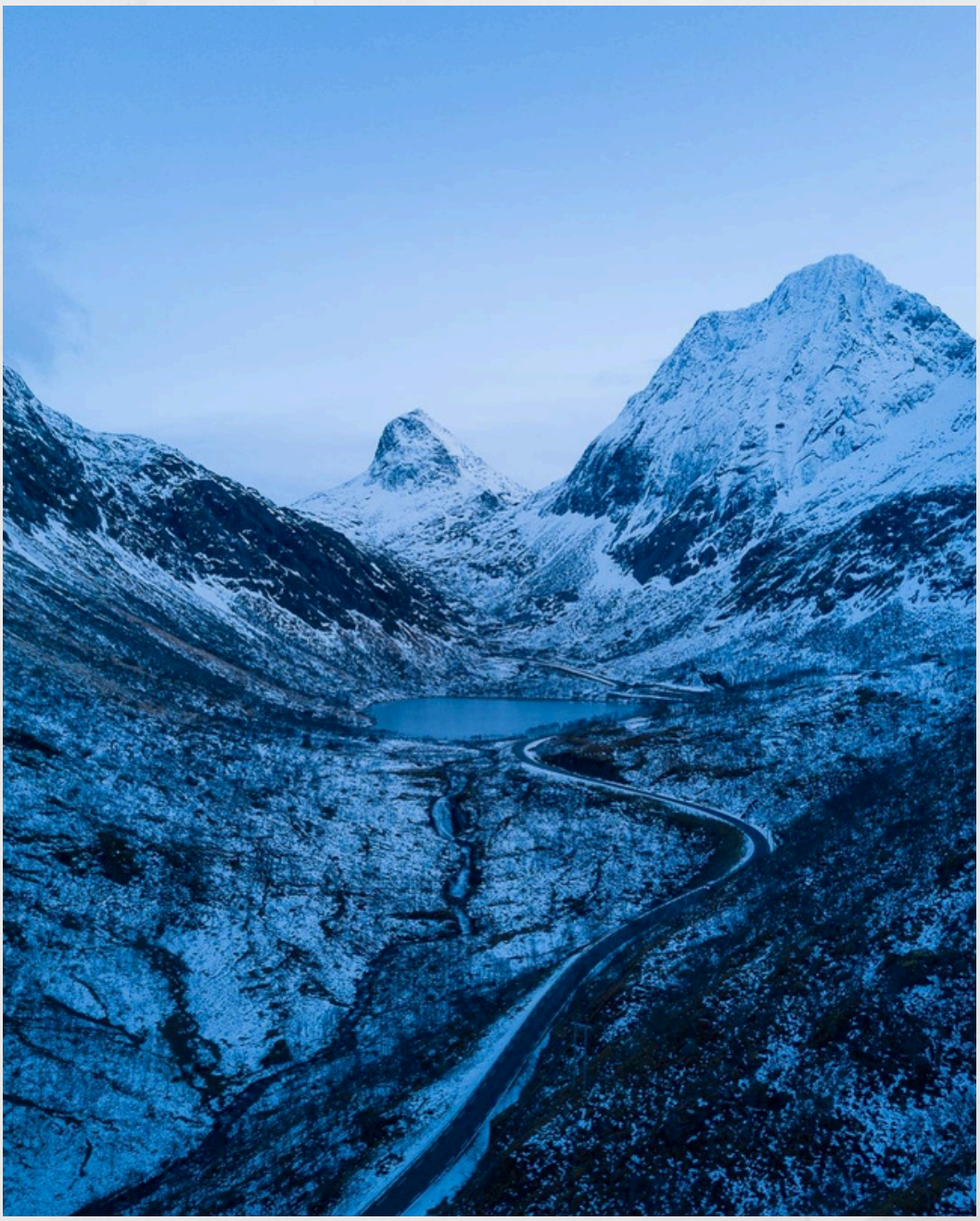
SENJA ADASI

f:Bilal HUSSAİN

‘’EŞİK NOKTASI’’ FOTOĞRAF SERGİSİ

“EŞİK NOKTASI”
Gezegenin Değişen İkliminde Yaşamın İzleri
Muse Contemporary Sanat Galerisi’nde!

Muse Contemporary Sanat Galerisi üç yıl süren zorlu bir keşfin izlerini taşıyan **“Eşik Noktası”** sergisiyle izleyicisini Arktik’e davet ediyor. Yaban hayatı fotoğrafçıları **Süha Derbent** ve **Dr. Murat Uslu**’nun imzasını taşıyan, tasarımcı **Deniz Derbent**’in interaktif bir enstalasyonla katıldığı, Roots & Shoots Türkiye iş birliğiyle hazırlanan ve tüm fotoğraf baskıları Vehbi Koç Vakfı’nın desteğiyle gerçekleştirilen sergi, **21 Ekim–5 Kasım 2026** tarihleri arasında galeride ziyaret edilebiliyor.

Yerkürede büyük ve geri döndürülemez dönüşümlerin tetiklendiği kritik nokta anlamına gelen “Eşik Noktası” iklim biliminde önemli bir kavram. Bu kavramı adına taşıyan sergide Süha Derbent ve Dr. Murat Uslu, Kuzey Arktik kuşağındaki çalışmalarıyla Arktik’in her geçen gün değişen yüzünü fotoğraflarıyla ortaya koyuyor.

Her ekspedisyon sırasında kayda alınan fotoğraflar, iklim krizinin ve eriyen buzulların bölgedeki yaban hayatı üzerindeki etkilerini gözler önüne seriyor. Buzulların ve yaban hayatının değişen izlerini takip eden ikili, iklim değişikliğinin tehdidi altındaki ekosistemin dönüşümüne tanıklık ediyor; bu değişimi görsel ve sanatsal bir kayda dönüştürüyor. İklim krizini odağına alan sergi, bu yıl Türkiye’de düzenlenecek küresel iklim zirvesi COP31’in hemen öncesinde gerçekleşmesiyle de ayrı bir önem taşıyor.

Kırılma Noktası

2024 yılında başlayan yolculuğun ilk durağı, Kanada’nın Baffin Adası’nın en kuzeyinde yer alan Arctic Bay köyü oldu. Kar motosikletleriyle Arktik Okyanusu’na çıkılan uzun yolculuklar donmuş okyanus üzerinde zorlu hava koşullarında kurulan kamplar ve buzullarda geçirilen günler, yolculuğun ilk fotoğraflarına ev sahipliği yaptı.
Ardından Norveç Arktik bölgesinde, Svalbard’ın kuzeyinde 84. paralele kadar ilerleyen ikili, kutup ayıları, kutup tilkileri, foklar, morslar ve balinaların izini sürerek Arktik’in yaban hayatını sıra dışı fotoğraflarla kayıt altına aldı.

Aynı Hikayenin Peşinde

Tasarımcı ve yeni medya sanatçısı Deniz Derbent ise türler arası empati vurgusu yapan çarpıcı bir interaktif enstalasyonla sergiye katılıyor. Deniz Derbent'in tasarladığı enstalasyon, ışığın yansıma ve geçirgenlik optik prensiplerinden ilham alıyor. Cam panelin ışığı yansıtma ve geçirme özelliklerinden yararlanılarak, kontrollü aydınlatma aracılığıyla bir optik illüzyon oluşturuyor. Sanatçı için bu proje, babası Süha Derbent'le ilk kez aynı hikâyenin peşinden gittikleri ortak bir üretim alanı açıyor.

Sergiyi bir sanat çerçevesinin ötesine taşıyan bir diğer unsur ise etolog ve hak savunucusu **Dr. Jane Goodall**'ın kurucusu olduğu, çocukları ve gençleri çevre-toplumsal meseleler konusunda harekete geçmelerine alan açan Roots & Shoots Türkiye'nin işbirliği. Bu güçlü ortaklık sayesinde "Eşik Noktası", bilimsel bilgiyi izleyiciyle buluşturan ve bizleri harekete geçmeye davet eden bir alana dönüşüyor.

Üç yılı bulan bu tutkulu çalışmanın belgesi niteliğinde olan "Eşik Noktası" sergisi, izleyiciyi düşünmeye, sorgulamaya, umut etmeye ve harekete geçmeye davet ediyor.

Fotoğraf sanatçıları **Süha Derbent** ve **Dr. Murat Uslu**'nun imzasını taşıyan, tasarımcı **Deniz Derbent**'in de interaktif bir enstalasyon ile katıldığı ve Roots & Shoots Türkiye işbirliğiyle hazırlanan sergi **21 Ekim - 5 Kasım 2026** tarihleri arasında Muse Contemporary Sanat Galerisi'nde ziyaret edilebiliyor.

Muse Contemporary Hakkında

Muse Contemporary, çağdaş sanatı keşfetme ve destekleme amacıyla kurulmuş bir galeri ve çevrimiçi platformdur. Seçkin kürasyon anlayışıyla yükselen ve yerleşik sanatçıları bir araya getirerek özgün üretimlerin görünürlüğünü artırmayı hedefler. Sanatçıların uluslararası sanat dünyasıyla bağ kurmasını destekleyen galeri, kurumlar ve galeriler arasında işbirlikleri geliştirerek küresel ölçekte bir iletişim ağı oluşturur.

2013 yılından bu yana faaliyet gösteren Muse Contemporary, tarihsel mekânlarla çağdaş sanatı buluşturan sergiler üretirken genç sanatçıları desteklemeyi, yeni üretim alanları yaratmayı ve çağdaş sanatın gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Süha Derbent

40 yıldan uzun zamandır fotoğrafçılık yapan Süha Derbent'in Cumhuriyet gazetesinde muhabir olarak başlayan profesyonel yaşamı, Atlas ve Marie Claire dergilerinde fotoğrafçı-yazar olarak devam etti. Gezi National Geographic Traveler dergilerinde görsel yönetmen olarak çalıştıktan sonra, seyahat ve vahşi yaşam fotoğrafçılığı alanıyla yakından ilgilenmeye başladı. 80'den fazla ülkede çalıştı. Özellikle de büyük kedilerin peşinde dünyanın çeşitli ülkelerini gezerek fotoğraflar çekti, projeler hazırladı. 2010 yılında "7 Kedi Doğanın Baş Yapıtı" sergisini açtı. 2015 yılında Ruanda görsel arşivini oluşturma projesinde 10 gün dağ gorili aileleriyle yaşadı. İlk kitabı "Yüz Yüze" 2002, ikinci kitabı "The Wild Side of KENYA'nın Yaban Yüzü" 2016 yılında yayınlandı. 40 yılı aşkın süre içerisinde oluşturduğu büyük arşivden Dünya'nın birçok önemli medya kuruluşu (BBC, CNN, The Guardian gibi) yararlanmaktadır. Bugüne de birçok kişisel sergi açan Derbent, yaban hayatı fotoğrafçılığı ve yaban hayatı seyahatleri organizasyonu konusunda danışmanlık vermektedir.

Murat Uslu

Antalya'68, hekim, ilaç sektörü çalışanı, keşif seyahati düşkünü, fotoğraf tutkunu, gönüllü mentor.

Deniz Derbent

Deniz Derbent (İstanbul, 1994), Berlin'de yaşayan tasarımcı ve yeni medya sanatçısıdır. Eğitimi süresince etkileşim tasarımı, üretim yöntemleri, ses tasarımı ve enstalasyon gibi farklı alanlarda disiplinlerarası bir pratik geliştirmiştir. 2015 yılından bu yana geleneksel animasyon tekniklerini elektronikle bir araya getirerek çalışmalar üretmektedir.
Günümüzde ağırlıklı olarak grafik tasarım pratiğine odaklanan Deniz Derbent, tasarımlarını teknoloji, malzeme, mekân, ses, hareket ve doğrusal olmayan ifade biçimleri arasındaki etkileşim üzerine şekillenmektedir. Çalışmaları Contemporary Istanbul, Gaia Gallery, Mamut Art Project, Studio-X Istanbul, Sónar+D, whiteBOX München, Planetarium am Insulaner Berlin ve GIRI Berlin gibi kurum, festival ve mekânlarda sergilenmiştir. Deniz Derbent, 2017 yılında British Council'ın AltCity Istanbul sanatçı rezidans programına katılmak üzere seçilen 12 sanatçıdan biri olmuştur.

Roots & Shoots Türkiye

Roots & Shoots, 1991 yılında Dr. Jane Goodall tarafından, Tanzanya'da bir araya gelen ve yaşadıkları çevrenin sorunlarına çözüm arayan 12 gençten ilham alarak başlatılmış, küresel ve yerel bir dönüşüm programıdır. Bugün 75'ten fazla ülkede milyonlarca çocuğu ve genci bir araya getirerek, onların topluluklarında ilham kaynağı olmalarını ve değişime öncülük etmelerini destekler. Buradan ilhamla, Roots & Shoots Türkiye, doğa ve insanın ayrılmaz bir

bütün olduğunu kabul eden, çocukların, gençlerin ve toplulukların yaratıcı katkılarıyla şekillenen, nesiller, topluluklar, kurumlar ve türler arası dayanışmayı gözeten, sürdürülebilir, adil ve toplumsal dayanıklılığa sahip bir dünya düşüyle, yaşama tüm çeşitliliğiyle ev sahipliği yapan bir gezegen hayaliyle kuruldu.
Bugün Roots & Shoots Türkiye çocuklar ve gençlerle birlikte Türkiye'nin biyolojik çeşitliliğini korumak, iklim direncini, toplumsal dayanıklılığı ve dayanışmayı artırmak için yaratıcı çözümler geliştirmek amacıyla çalışmalarına devam etmekte.

musecontemporary.com
@musecontemporary

Stuka Derbert

Zeliha ALTINDAL

1949 yılında Ankara Güdül-Yeşilöz'de doğdum. İlkokulu köyümde, ortaokulu ve liseyi Ankara'da bitirdim. Çocukluğum dağlarda "Heidi" gibi geçti.

Fotoğraf hayatıma 2014 yılında Fotoğraf Sanatı Kurumu (FSK)'nda İlker Şahin, Vacit Arman, Selma Seyitanoğlu ile tanışarak başladım. Daha sonra Tansu Gürpınar, Tekin Ertuğ, Göker Müftüoğlu, Mehmet Uçar, Fikret Özkaplan ve Adnan Ataç'ın atölyelerinde çalıştım.

Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonu (TFSF)'nun "Göçmenlik" projesi, FSK'nın "Fotoğraflarla Polatlı'', "Adım Adım Çamlıdere "ve ''Ankara'' projelerine katıldım.

TFSF'nin "Göçmenlik'', 20. ve 30. yıl FSK sergilerinde ve yıllıklarında, Altın Oran Fotoğraf Sanatı Derneği'nde yer aldım. Söyleşilerine ve çeşitli karma sergilerine katıldım. 5 Eylül 2026 tarihinde "Güdül'ün Kelebekleri " adlı ilk sergimi, memleketim Güdül'de açtım. 4 yıl üst üste Zigana Doğa Okulu Lames Şenliğinde fotoğrafladım. Urfa, Nallıhan ve Güdül'deki foto safarilerine katıldım. Güdül'de mansiyon aldım. Halen Prof. Dr. Adnan Ataç'ın ve Mehmet Uçar'ın atölyelerine devam etmekteyim.

"Sensiz Çığlık" adlı basılı bir şiir kitabım mevcut. Doğayı özellikle Kelebekleri çok seviyorum onlar da beni seviyorlar. Minik bahçem hep kelebeklerle doludur.

HOBİ VE PROFESYONELLİK

Zeliha Altındal deyince öncelikle Görence Felsefe/Sanat Dergimizin müdavimi, şiirleri ve fotoğraflarıyla sanatın ustası aklımıza gelir. Dergimiz yayım hayatında 4.yılını tamamlamış olsa da kendisiyle tanışıklığım 2015 yılında başlar. Bu yıldan itibaren başta sosyal medya ve Fotoğraf Sanatı Kurumu (FSK) olmak üzere muhtelif sanat sergileri, gösteriler, toplantılar, dernek etkinliklerinde süregelen birlikteliğimiz bugün karşılıklı dostluğa evrilmiştir. Başta ArtAnkara olmak üzere bütün sergilerimde elinde fotoğraf makinası ile en güzel anılarımı kayıt altına almış, zihni ve cismiyle her daim yanımda olmuş, kritiğini esirgememiş, kendi çalışmaları kendi eserleri kendi etkinliğiymişçesine mutluluğunu yansıtmış, mütevazılığı, hoşgörüsü ile sadece benim değil; bütün fotoğrafçıların yoldaşı olmuştur. Sergileri, gösterileri, söyleşileriyle aranan, özlenen, beklenen, eksikliği hissedilen güzel dost, sanatçı bir kadın fotoğrafçı, bir makro duayenidir Zeliha Hanım.

Altın gibi bir kalbi, ince annelik ruhu, dostluğu, doğaya aşkı, iyilik ve güzellik timsali ruhuyla, Görence Derginin duygulu şairi, toplum meselelerini ve içsel dışavurumuyla ifade ettiği hislerini şiirlerine yansıtırken; 1 günlük ömrünü nice geçiren kelebeğin de geçici dünyasını, narin kanat çırpışların doğasını, dantel gibi oyalı renklerin varoluşunu naif bir kadın sanatçı

edasıyla fotoğraflayıp alımlayıcıya sunmakta ve eserleriyle bizleri doğanın doruk noktasına ulaştırmaktadır. Günümüzde Fotoğraf sanat mıdır? sorusunu çoğunlukla irdelemekteyiz. Fotoğraf hem sanattır hem de fotoğraf etkinliği açısından zor zanaattır. Ekipman özellikleri ve doğanın zorunlu şartları ardında göz, zihin ve deklanşörün bir araya gelme anı; dolayısıyla fotoğrafçının bilgisi, yaratıcılığı, üçlü kavramı buluşturabilme becerisi ve her şeyden önemlisi sınırsız sabrı yatmaktadır. Makro fotoğrafçılığında uygun ışık anını kovalayan, rüzgara, yağmura, çamura kendini siper eden fotoğrafçının, sürekli hareket halindeki dünya harikası kelebekleri bu şartlar altında pozlamasının zorluğunu Zeliha hanımdan dinlemek doğru olacaktır. Çünkü fotoğraf aşığı olmak dışında profesyonelliğini makro fotoğrafçılığa ve özellikle kelebek fotoğrafçılığına taşıyan Sayın Altındal'ın bu bağlamda sabır kavramına özellikle gönderme yaptığına şahit olmaktayız. Nitekim kendisi de kelebek fotoğrafları çekmenin sabır ve dikkat istediğine vurgu yapmakta, bu uğraşın aynı zamanda fotoğraf makinası yanında özel ekipmana da gereksinim duyduğunu belirtmekte ve bu alandaki çalışmalarını, bilgi ve deneyimlerini yeni fotoğrafçılara aktarmaktadır. Sayın Altındal kabul ederse Görence Dergi olarak kendisiyle röportaj yapmak ve anılarını, deneyimlerini, makro fotoğrafçılığa adım atmak isteyen fotoğrafçılara tavsiyelerini kendisinden dinlemek ve ilerleyen sayılarımızda siz değerli okurlarımızla paylaşmak isteriz.

Güdül'ün sadece kelebeklerini değil; her yönüyle tüm doğasını kadrajına alan Altındal, memleketine aşık bir hanımefendi olarak kültürel bağlamda Güdül ve Yeşilöz'e katkılarını, 5 Eylül 2026 tarihinde açmış olduğu hem kişisel anlamda ilk hem de Güdül'de ilk olma niteliğini taşıyan ''Güdül'ün Kelebekleri'' adlı fotoğraf sergisi ile taçlandırmıştır. Sergi, Güdül Belediye Başkanı Sayın Mehmet Doğanay tarafından desteklenmiş ve çok sayıda alımlayıcı ile birlikte Güdül'ün kelebek arşivine çok önemli katkıda bulunulmuştur.

Hobiyi ve sanatta profesyonelliği bir araya getiren Zeliha Altındal'a çalışmalarında nice başarılar ve her şeyden önemlisi sanat adına dostluklarının katlanarak arttığı nice yıllar dilerim.

Saygılarımla,

Yelda Akıllıgöz
2 Kasım 2026 / Ankara

KANATLARIN ARDINDAKİ HAYAT

Bir kelebeği görmek kolaydır; ama onu gerçekten görmek için durmak, beklemek ve bakmayı öğrenmek gerekir. Bir çiçeğin üzerinde birkaç saniye duran o narin kanatlar, aslında uzun bir yolculuğun, dönüşümün ve sabrın izlerini taşır.

Zeliha Altındal'ın fotoğraflarında kelebekler yalnızca birer canlı, yalnızca güzel görüntüler değildir. Güdül'ün vadilerinde, çiçeklerinde, otlarında ve güneşle değişen mevsimlerinde karşılaştığı bu küçük canlıları fotoğraflarken aslında yaşadığı coğrafyanın görünmeyen zenginliğini de kayıt altına almaktadır. Her fotoğraf, biraz da "Ben bu topraklarda yaşadım, gördüm ve gördüklerimi unutmamak için kaydettim" deme biçimidir.

Kelebek fotoğrafçılığı, dışarıdan basıldığında sabır isteyen bir uğraş gibi görünür. Sabrın ötesinde başka bir şey vardır... Biraz daha yakından bakıldığında, fotoğrafçının kendi iç dünyasıyla karşılaşmasına neden olan bir yolculuktur bu. Saatlerce beklemek, doğru ışığı kollamak, rüzgarın dinmesini beklemek, kelebeğin yeniden aynı çiçeğe konmasını ummak... Bütün bunlar insana sabrı, vazgeçmemeyi ve küçücük bir anın değerini öğretir.

Belki de bu nedenle kelebekler ile bir kadının yaşam mücadelesi arasında güçlü bir bağ vardır. Kelebek narin görünür ama yaşamını sürdürmek için sürekli hareket etmek zorundadır. Kanatları kırılgan görünür ama onu dünyaya taşıyan güç de yine o kanatlardadır. Kadın da hayatın içinde çoğu zaman aynı çelişkiyi taşır Kırılganlık ile güç, sessizlik ile mücadele, sabır ile direnç yan yana yaşar.

Zeliha Hanım, bu sergide yalnızca kelebeklerini değil; sabrını, azmini ve hayata karşı verdiğin mücadeleyi de görüyorum.

Zeliha Altındal'ın objektifinden baktığımızda kelebeklerin kanatlarında yalnızca renkleri değil, bir yaşamın izlerini de görürüz. Her kadının kendi yolculuğunda olduğu gibi, her kelebeğin de kendi dönüşümü vardır. Hiçbiri aynı değildir. Her birinin kanadındaki desen, yaşadığı hayatın benzersiz bir imzasıdır.

Bu sergi yalnızca 50 farklı kelebeğin fotoğrafını bir araya getirmiyor. Aynı zamanda bir kadının kendi coğrafyasına bakma, onu anlama, güzelliklerini görünür kılma ve kendi sesini fotoğraf aracılığıyla ifade etme çabasını anlatıyor.

Çünkü bazen insan kendini anlatmak için büyük cümlelere ihtiyaç duymaz.
Bir çiçeğin üzerindeki kelebeğe bakar.
Bekler.
Odaklanır
Ve deklanşöre basar...
O küçücük anda hem kelebeğe hem de kendinden bir parçayı kaydeder.

Bu sergide görünen yalnızca kelebekler değil, Zeliha Altındal'ın dünyaya bakma biçimidir.

Ve belki de her kanat, her fotoğraf bize aynı şeyi fısıldar.

"Bana hayatın daha kolay olabileceğine dair bir kanıt göster "

Değişmekten korkma.
Beklemekten vazgeçme.
Kendi kanatlarını bul.
Ve uç...

Kısa da olsa ... yaşam devam ediyor

İsmail Haykır
27.8.2026 / Ankara

‘’GÜDÜL KELEBEKLERİ’’
FOTOĞRAF SERGİSİ

Aglais

Alıç kelebeği

Anadolu gelinciği

Anadolu kızılmeleği

Anadolu melikesi

Anadolu yalancı cadısı

Anadolu yırtıkpırtığı

Atmaca güvesi

Bahadır kelebeği

Balkan kaplanı

Benekli bakır kelebeği

Benekli iparhan

Burunlu titrek güve

Büyük bakır

Büyük mor bakır

Cadı kelebeği

Çayır esmeri

Çitlenbik kelebeği

Çok gözlü güzel mavi

Çok gözlü esmer

Dafnis kelebeği

Esmer peri

Gümüş lekeli esmergöz

Güzel inci

Güzel iparhan

Güzel sevbeni

Hatmi zıpzıpı

Bahadır

Benekli bakır

İspanyol kraliçesi

Kafesli güve

İparhan

İsli bakır kelebeği

Küçük beyaz melek çifti

Küçük esmer boncuk

Minik sevbeni

Nazuğum

Niyobe

Orak kanat kelebeği

Orman bakır kelebeği

Sarı antenli zıpzıp

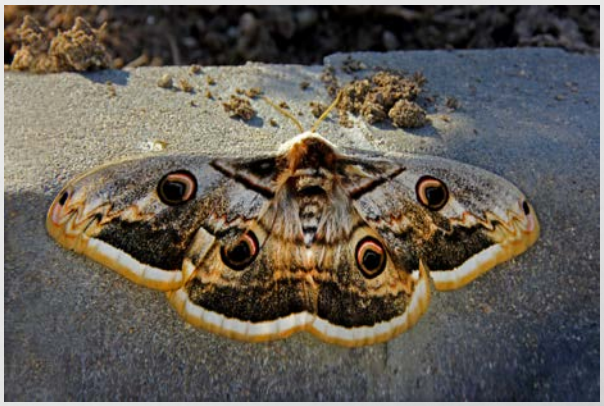
Sarı azamet çifti

Step fisto kelebeği

Step süslüsü

Tavus güvesi

Yalancı apollo

Yengeç örümceği tarafından yakalanmış
Sarı bantlı zıpzıp

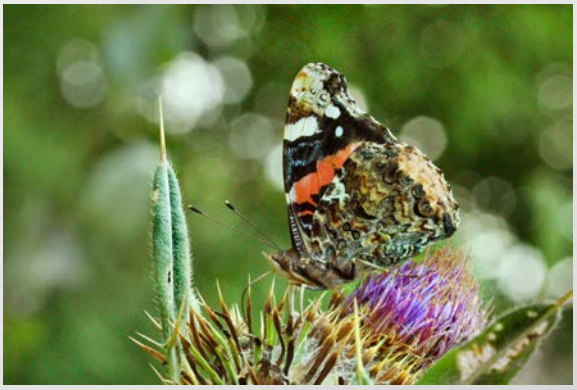
Yeni benekli melek

Zümrüt kelebeği

Çok gözlü güzel mavi

Diken kelebeği

Esmer peri

Hatmi zıpzıpı

Mücevher

Benekli bakır

İsli bakır kelebeği

İspanyol kraliçesi

Nazuğum

Step fisto kelebeği

Küçük beyaz melek

BİR SAHNE BİR YORUM
‘’MEÇHUL PAŞA’’

Dr. Ecz. Yelda AKILLIGÖZ*

Ahmet Sami Özbudak'ın yazdığı ve Emrah Eren'in yönettiği 2 saatlik ‘’Meçhul Paşa’’ oyununu izleme fırsatı buldum. Edebiyatçılarımız Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz, Sabahattin Ali ve karikatürist Mustafa Mim Uykusuz tarafından 1946 yılında yayımlanan ilk siyasi mizah gazetesi ‘’Marko Paşa’’'nın ayakta kalabilme serüveniydi. Komedi olarak dile getirilen oyun, yazarların başına gelenlerle aslında trajikomikti. Espri niteliğinde diyaloglar olsa da gazetenin defalarca isim değiştirmesi, sonunda meçhule gittiği için ‘’Meçhul Paşa’’ ismini alması ve sadece yazarları dışarıdayken yayımlanabiliyor olması, yazarlarının uzun yıllar cezalandırılması üzerine şarkı ve şiirlerle kombine edilmiş diyalogların yazılmış olması etkileyici idi.
Sanatçılarımız Erdem Akakçe, Bülent Çolak, Fatih Koyunoğlu farklı karakterleri de üstlenirken son derece başarılılardı. Dekor mükemmeldi ve dönemin sanatçılarını taş plaktan dinlemek ayrıcalıktı. Emeği geçen herkesi kutluyorum.

"*Gülmezsen cehennemdesin*"

*Dr. Ecz. / Felsefeci /Fotoğrafçı yelosca@gmail.com

BAKIŞ AÇISI

A N L A M A D I N I Z

Hayrettin YAZICI

İçimin inceliğindendi yüzümdeki kalınlık, anlamadınız…

Sanal âlem dedikleri yer, aslında belgesi en sağlam âlemdir; ama orada da hep bir şikâyet vardır, bilmezlikten gelinerek yinelenen:
"Burada gördüğünüz insanlar gerçek insanlar değildir. Gerçekte tanısanız yüzlerine bile bakmazsınız. Herkes bir rol yapıyor; bu rollere aldanmamalı. Kimse kendisini bu sanal dünyaya, bu insanlara gerçekmiş gibi kaptırmamalı. Burası yalnızca bir eğlenceden ibarettir…"
Bu sözlerde elbette bir haklılık payı vardır, ama nereye kadar ve kim için? İşte asıl mesele burada başlar. Çünkü şikâyet edenle, şikâyete konu olan arasındaki farkı çoğu zaman bilemeyiz.
Hakikat, âlemin "gerçek" ya da "sanal" oluşuyla değil, doğrudan insanın kendisiyle ilgilidir. Her insan, kendi içinde başlı başına bir âlemdir. Bu yüzden sanalda da, gerçekte de, hiç kimse beklentilerimizi tam olarak karşılamaz. Sanal dünyada birini tam tanımadığımızdan yakınırız; oysa aynı eksikliği gerçek hayatta da yaşarız. Yanılgı tam da buradadır.
Fark yalnızca şuradadır: Sanalda birçok insan, kendisini toplumsal denetimden uzak sanarak, gerçek hayatta yapamadığı pek çok şeyi burada yapabileceğini düşünür. Gizli bir ele sahip olduğunu zanneder. Oysa bilmez ki, burada gerçek hayattan daha da çıplak, daha da açıktır. Yok saydığını sandığı her şeyin bir belgesi vardır — bazen hayatta olmayacak kadar da sağlam bir belge…
Evet, bu yanılgılar yüzünden sanal ve gerçek hayat arasında davranış farkları oluşur. Buna ben de katılırım. Ama "hayatta her şey gerçek, sanalda her şey yalan" demek bizi hiçbir doğruya götürmez. Çünkü çoğu insan, gerçek hayatını sanal yaşar; sanal hayatında ise gerçeğinden daha da gerçeğini yaşar. Bu durum her bireyde farklıdır.
Hiçbir insan, ne sanalda ne de gerçekte, kendisini tam olarak ele vermez. Bu, insan olmanın doğal sonucudur. Elbette herkes aynı ölçüde ketum değildir; ama kesin olan şudur: Hiç kimse, hiçbir âlemde, kendisini tüm çıplaklığıyla açmaz. Onun hayallerini bilemeyiz — oysa hayaller de insana dairdir. Duygularını, düşüncelerini tam olarak kavrayamayız. Bizim bildiklerimiz, yalnızca onun dimağına düşürdükleri, diline döktükleri, yazdıkları ve gözümüzün önünde yaşadıklarıdır. Bunların bile ne kadarına güveneceğimiz meçhuldür.
İnsanı bu kadar gizli ve mesafeli kılan şey, güven ve güvensizliktir. Gerçek ve sanal dünyadaki yansımalarımız da bu iki uç arasında seyreder. Çünkü her insan bilir ki, kendisini fazla açık ettiğinde, zayıf anlarında, kötü niyetli insanlar bunu aleyhine kullanabilir. Bu yüzden herkes az çok sakınır, ketumdur; ve bu, çoğu zaman doğrudur.
Hiçbir insanın, bizim meraklarımızı tamamen karşılamak gibi bir zorunluluğu yoktur. Onun mecbur olduğu şey, bize güven verecek kadar kendisini tanımamıza izin vermektir. Toplum hâlinde yaşamak bunu gerektirir; yoksa bir arada olmanın da, insan olmanın da anlamı kalmaz.
Önemli olan, ölçüyü koruyabilmektir. Hangi toplumda yaşarsanız yaşayın, her şeyin bir ölçüsü vardır. İnsan, ölçüsüzlüğün karşılığı değildir.
Gerçek hayatla sanal âlem arasındaki farkı sorarsanız; burada insanların daha çok duygularıyla birer "gerçek" olduklarını söyleyebilirim. Belki bu da bir yanılgıdır, ama algı budur — ve bütün gizemini, cazibesini de buradan alır.

H İ Ç L İ K

Serenad ALTAN

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî:
"Bu dünyada herkes bir şey olmaya çalışırken sen bir hiç ol. Menzilin yokluk olsun. İnsanın çömlekten farkı olmamalı. Nasıl çömleği tutan dışındaki biçim değil içindeki boşluk ise, insanı ayakta tutan da benlik zannı değil, hiçlik bilincidir," der.

(Hîç) lafzı; benlikten sıyrılmayı ifâde eden bir kelimedir. Çünkü ilâhî esrârdan bir nasîb alabilmek, nefsânî arzulardan sıyrılabilmekle başlar. Dolayısıyla mânevî tekâmüllerin başlangıç noktası, "hîç"e varabildikten sonradır (İslam ve İhsan sayfasından alıntıdır).

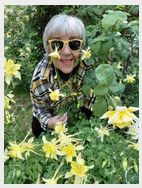
Bugünlerde çevremde, etrafımda yaşayan insanları dikkatlice gözlemliyorum. Gözlem işine aslında önce kendimden başladım. Ve yıllar içinde nefsimi, dünya malı peşinde kendimi harap etme güdümü ne kadar törpülediğimi gördüm. Bu, hem yaşanmış deneyimlerimin sonucunda ulaştığım bir farkındalık, hem de spiritüel ve tasavvufi okumalarımın, öğrenmelerimin bir sonucu. Yanlış deneyimlerden ders çıkartmak, bu hataları düzeltmek, kendi içine yani "öz"e dönmek çok kıymetli bu yolculukta. Ben bunu en iyi alıp başımı uzaklara giderek, farklı yerler farklı kültürler görüp tanıyarak pekiştiriyorum mesela. Gelelim çevremde gördüklerimden elde ettiğim izlenimlerime…
Hiç iç açıcı değil ne yazık ki! Genel bir açgözlülük, sonradan görmelik, para harcamayı üstünlük olarak görmek, bir tanesine sahip olduğu şeyden gidip 10 tane daha almak, hep "daha daha daha" modunda, aslında kendisi için değil başkalarına gösteriş için yaşayan o kadar çok insan var ki, üzülüyorum. Sürekli tüketmek ve "hiç üretmemek", topluma, gezegene faydalı işler içinde bulunmayıp, imkanı olduğu halde salt kendi ihtiyaçları için yaşamak fuzuli yaşamaktır. Üretmeden nasıl rahat eder insanlar ben bunu anlayamıyorum.

Bir de sürekli oturduğu yerden, tüm bu olup biteni eleştiren hatta etrafına nefret kusan ama kendisi hayatı boyunca elini hiç bir taşın altına sokmamış, sorumluluk almamış olanlar var. Örneğin ben aile kurmadığı halde boşananı, fizyolojik bir problemi olmayan ama anne olmayı seçmediği halde başkasının annelik vasıflarını eleştirenleri, çuvaldızı kendine batırmayıp da durmadan etrafını kritike edenleri dikkate almıyorum. Kimse kusura bakmasın. Hiç kimse yaşamadığı, deneyimlemediği bir duygu ve durum hakkında yorum yapamaz. Nasıl bir şey olduğunu sadece gözlemliyorsun ama yaşamadıysan, tam içine girmediysen o duygunun bilemezsin. Ve "ben bilemem" demek de bir erdemdir ama bu erdemden yoksun çok insan var ne yazık ki.

Şu koskoca sonsuzluk kainatında hepimiz birer küçük damlayız. Kendimizi birilerine ispat gailesinden kurtulduğumuz, sadece kendimize değil üzerinde yaşadığımız gezegene de her anlamda katkı sağlayabildiğimiz, üretken olduğumuz günlere bir an evvel kavuşmak dileğiyle.

23 Nisan 2026

GÜNCE

EYLÜL'DE GEL DEMİŞTİN...
ARKANA BAKMADAN EKİM'DE SEN DE GİDİVERDİN...

Prof. Dr. Zühre ŞENTÜRK

Bu gidiş üzerine taaa 28 yıl öncesinden bir yaşanmışlık gözümde canlanıverdi yeniden... sanki dün gibi gözümün önünde şu anda… yüreğimi de yanına katarak paylaşmaya çalışacağım siz sevgili arkadaşlarımla yeniden...
1998 yazı... Ankaralı yıllarım... akademik yolculuğumda bana her yönüyle çok şeyler katan ve uzun süreli olarak ikinci kez gittiğim Brüksel'deki Üniversiteden (ULB) henüz dönmüşüm... ortaokulu ve liseyi birlikte okuduğum sevgili arkadaşım Ayşe (Baş Collins) ile Olgunlar Sokak'ta çok katlı bir apartmanın giriş katında yer alan ve 1970'lerin ilk zamanlarından başlayarak 30 yıl boyunca Tuna Ötenel'den Kudret Öztoprak'a kadar Türkiye'nin en yetenekli caz müzisyenlerine kapısını açan Kulüp Feyman'da Alpay'ı dinlemek üzere bir program yapmışız... ünlü tiyatro sanatçısı Ayten Gökçer'in ağabeyi Orhan Kaçmaz da bize eşlik etmekte... loş ışık altındaki beyaz örtülü masamıza yerleştikten kısa bir süre sonra Alpay sahneye çıkar ve unutulmaz şarkılarından birini yorumlamaya başlar;

"*Gün doğarken her sabah*
Bir kız geçer kapımdan
Köşeyi dönüp kaybolur
Başı önde yorgunca"

Tamamen dolu olan salonda dinleyicilerin bir kısmı ise sessizce dinlemek yerine aralarında yüksek sesle konuşup gülüşmektedirler...
Şarkının "fabrikada tütün sarar; sanki kendi içer gibi... sararken de hayal kurar; bütün insanlar gibi kısmını yorumlamaya geçmişken Alpay aniden durur ve "değerli konuklar, belli ki siz buraya beni dinlemeye değil birbirinizle sohbete gelmişsiniz... o hâlde size iyi sohbetler" diyerek mikrofonu aldığı yere bırakarak bizim hemen ilerimizdeki bir masaya geçip oturur...
Çok şaşırır ve bozuluruz… bizler o yüreklerdeki tınısı yıllar geçse de hiç yitmeyecek olan şarkılarını dinlemek için oradayız...

Aradan kısa bir süre geçince masadaki iki arkadaşıma dönüp derim ki; "Alpay'ın yeniden sahneye çıkması için bir plânım var... hemen kendisiyle konuşmaya gidiyorum"... onların şaşkın bakışları arasında yerimden kalkar ve yanına giderek konuşmaya başlarım... aradan geçen 28 yıla karşın şimdi bile o anı sanki yaşar gibiyim…
"İzin verirseniz kendimi tanıtayım'' diyerek söze giriş yaparım… ''ben Belçika'da yaşayan bir akademisyenim… ve yalnızca birkaç günlüğüne Türkiye'ye geldim… sizi çok sevdiğim için de arkadaşlarımla buradayız… ama şimdi sizin bu davranışınız bizlere de büyük haksızlık olmuyor mu?"
Bunun üzerine Alpay ne yapmıştır dersiniz?.. birkaç dakika sonra yeniden sahneye çıkarak söze şöyle başlamıştır:
"Bu akşam bana bir sürpriz var... uzun yıllar Belçika'da yaşayan çok sevdiğim bir arkadaşım şu anda aramızdaymış... özel olarak beni dinlemek için gelmiş... o yüzden kaldığım yerden devam ediyorum... sizler de daha sessiz olabilirseniz mutlu olurum.."
Masamızdaki arkadaşlarım; bana dönüp "eee pes Zühre... senden korkulur" dediklerinde onlara doğru bir göz kırpmış ve yürektekileri de yanımıza katıp yeniden Alpay'ı dinlemeye devam etmiştik...

"*Görecekmiş gibi seni gözlerim*
Tutatacakmış gibi ellerim
Ama sen yoksun"

Şimdi sen de yoksun artık sevgili Alpay… ''Eylül'de gel'' derken bir Ekim zamanı yapraklar solarken arkana bakmadan bizi bırakıp gidiverdin… ama şarkıların hep bizim yüreklerde hapis kalacak.

Zühre - Akçay
15 Ekim 2026

İÇSEL DIŞAVURUM

İNSANIN İÇİNDE TAŞIDIĞI ZAMANI YAZIYORUM

Asuman FİGEN TÜMER

Sayfamın ağırlıklı kitlesi 40-45 yaş aralığındaymış, sayfa istatistik raporu gönderdiğinde fark ettim.
Yüzde 26 'sı ise 40 yaş altındaki okurlarmış.
yüzde 14'ü 65 yaş üstü.
Bu durum beni şaşırtmıyor. Çünkü yıllardır yazdığım temalar değişmedi: Kimlik, sorgulama, kozmik düzen, kaos teorilerinden düzene ulaşan ve dönüşümü sezen içtenlikli arayış, insanın kendisiyle ve hayatla kurduğu ilişki…
İlginç olan şu ki, 40 yaşımda yazdığım kitaplar da yine aynı yaş grubunda karşılık buluyordu.
Bugün geriye dönüp baktığımda, değişenin konular ve ilgi gösteren kitle değil; zamanla kurduğum ilişkiden ibaret olduğunu görüyorum.
İnsanı yaşına göre kategorize eden bir bilince sahip değilim. Çünkü her insanın içinde farklı zamanların birlikte yaşadığını biliyorum.
Çocukluğumuzu da taşıyoruz, gençliğimizi de, hayal kırıklıklarımızı da, umutlarımızı da…
İnsan sadece bulunduğu yaştan ibaret değil.
Bazen yirmi yaşında çok yaşlı, bazen yetmiş yaşında çok genç olabiliriz.
Bu yüzden yazılarım belirli bir yaş grubuna değil, insanın kendiyle karşılaşma cesaretine sesleniyor.
Belki de gençken yazdıklarımın orta yaşta karşılık bulmasının, bugün yazdıklarımın da farklı kuşaklara ulaşabilmesinin nedeni budur.
Çünkü ben yaşları değil, insanın içinde taşıdığı zamanı yazıyorum.
Ve inanıyorum ki hepimiz, geçmişi, bugünü ve geleceği aynı anda taşıyan hikâyelerin bileşkesiyiz. Hepimiz sandığımızdan çok daha eski hikâyelerin, deneyimlerin ve arayışların taşıyıcılarıyız.
Kimlik arayışı da, anlam arayışı da, sevme ve ait olma ihtiyacı da insanlık kadar eski.
Çok eski hakikatlere taptaze bir söyleyişle yeniden ses verebilmek. Hem köklerine bağlı kalmak hem de yeni olmayı başarmak
Zamansızız.
Çünkü insanlığın temel soruları hiç değişmiyor.
Kim olduğumuz, neden burada olduğumuz, neyi sevdiğimiz, neyi kaybettiğimiz, nasıl yaşayıp nasıl öleceğimiz…
Yunus Emre yüzyıllar önce bu soruların peşindeydi.
Shakespeare de.
Bugün biz de.
Hamlet'in "Olmak ya da olmamak" sorusuyla, Yunus'un insanın özüne dair sorgusu arasında yüzyıllar var; ama insanın kalbindeki arayış aynı.
Belki de yeni olan fikirler değil.
Yeni olan, kadim hakikatleri her çağın kendi sesiyle yeniden var etmesi.
Çünkü hepimiz aynı büyük hikâyenin farklı zamanlardaki anlatıcılarıyız.
Çok eskiyiz.
Ama o eski hakikati taptaze bir söyleyişle ifade edebildiğimizde, yeniden yeni oluyoruz.

K I Y M I K

Fazilet KIRTAY

Sobayı yakmak için hazırlık yaparken, elini soktuğu gibi çıkardığı çuvalı can havliyle savururken bağırmamak için dudaklarını sımsıkı kapadı:

"Off, bir kıymık eksikti. Üstelik makyaj yapmıyorum diye yanıma almadığım çantamdaki cımbıza ihtiyacım olacağı hiç aklıma gelmezdi. Cımbızı boş ver, yanımda yara bandı bile yok. Neye güvenip bir bavulla geldiysem zaten."

Soba kurmak zorunda olmayı kabullenememişken tırnağına giren bir kıymık bütün kıymıkları çağırdı odaya.

İlk kıymık, dedesinin evinin ön bahçesindeki kara dut ağacındandı. Tahta kılıcına kan görünümü vermek için kara dut sürme fikri yüzünden başparmağına giren kıymık, bir hafta okulda yazı yazmasına engel olmuştu.

İkinci kıymık, annesi hasta olduğunda okul dönüşü düştüğünde avucuna giren sokak artığıydı. Parke taşlı yolda nasıl bulmuştu o kıymığı henüz anlayacak yaşta değildi, babasının kanayan avucuna niye kızdığını hiç anlayamamıştı üstelik bulaşık yıkarken çıkmayan kıymık çok canını yakmıştı.

Üçüncü kıymık, denizde bulmuştu onu. Koşa koşa atlayıp hopladığı gün boyunca deniz kestanesine bastığı an, günün geri kalanını oturarak geçireceğini bilmiyordu.

Dördüncü kıymık...

"Tamam, yeter artık, aklıma gelip durmayın, kıymıklar seviyor beni ne yapalım, yoklama almaya ne gerek var, değil mi? Kaç kıymık daha gelirse gelsin vazgeçmeyeceğim, o sobayı yakıp ısınacağım; şairin dediği gibi, hatıraları yakarım, ısınırım gerekirse.
Yoo, korkmadım. Kıymıktan niye korkayım? Kaç kıymık battı, çıktı bu ellere ayaklara, siz de biliyorsunuz. Tamam, en kötüsü bu; bağışıklığım zayıf diye çekinecek değilim. Bir kıymık battı diye canından olacak değilim herhalde. Nasıl yani? Kıymık yüzünden mi öleceğim?

Onca hastalığım varken... Demek o kıymığa ulaşmam için odunları ıslatan yağmur, kovanın kopan sapı, biten çakmak, çuvalın dibinde kalan son tahta parçalarını ayarlamak zor oldu.

Peki, beni buraya getirmek... O kolay mıydı?

Yirmi yıl geç kaldınız aslında.

Hangi kıymıktı? Burada mı? Yirmi yıl önce bağışıklığım bu kadar sağlam mıydı?"

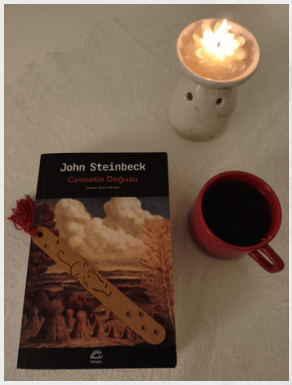
BİR KİTAP BİR YORUM

İNSANI İNSANA ANLATANBİR ROMAN: CENNETİN DOĞUSU

Ecz. Evren CEBE

John Steinbeck'in insan doğasına, iyiliğe, kötülüğe ve özgür iradeye dair unutulmaz romanı üzerine…

f: Evren Cebe

John Steinbeck'in Cennetin Doğusu romanını okurken elimden bırakasım gelmedi. Steinbeck'in insanı, doğayı ve hayatın içindeki en karmaşık ilişkileri anlatma biçimi gerçekten etkileyici. Öyle bir anlatımı var ki bir süre sonra karakterleri dışarıdan izlemeyi bırakıyor, onların dünyasına giriyorsunuz. Sevinçlerini, kırgınlıklarını, kıskançlıklarını ve korkularını kendi duygularınız gibi hissediyorsunuz.

Romanın merkezinde, Habil ve Kabil'in binlerce yıllık hikâyesi var. Bu kadim anlatı üzerinden insanın içindeki iyi ve kötü yan, kardeşlik, kıskançlık, sevgi ve kabul görme ihtiyacı ele alınıyor. Kuşaklar değişiyor, hayatlar değişiyor ama insanın içindeki mücadele pek değişmiyor. Steinbeck, bu hikâyeyi yalnızca iki kardeşin çatışması olarak değil, insan doğasının bitmeyen bir sorgulaması olarak anlatıyor.

Romanın benim için en çarpıcı kavramı ise Timshel.

İbranice kökenli bu kelime, romanda "Seçebilirsin" ya da "Yapabilirsin" anlamıyla öne çıkıyor. Steinbeck'in anlatısında bu sözcük, insanın kendi seçimleri üzerindeki gücünü temsil ediyor. Geçmişimiz, ailemiz, yetiştiğimiz çevre ve yaşadıklarımız bizi şekillendirebilir; ancak nasıl bir insan olacağımız konusunda seçim hakkımız da var.
İşte romanın en güçlü yanı burada ortaya çıkıyor. İnsan doğasını bütün çelişkileriyle anlatırken okuru da kendi seçimleri üzerine düşünmeye davet ediyor.
Kaliforniya'nın Salinas Vadisi'ni, doğayı ve insan ilişkilerini böylesine bütünlüklü anlatan Steinbeck, sıradan hayatların içinden evrensel sorular çıkarıyor. Bu yönüyle Cennetin Doğusu, yalnızca bir aile romanı değil; insanın kendisiyle, geçmişiyle ve vicdanıyla hesaplaşmasının da hikâyesi.
Bazı kitapları bitirdiğinizde hikâye sona erer. Bazılarında ise son sayfayı kapatsanız da anlatılanlar zihninizde yaşamaya devam eder. Cennetin Doğusu benim için tam da böyle bir kitap.

JACK LONDON'DAN MARTIN EDEN ROMANI

Uzm. Yüksel DEMİR

Jack London'ın Martin Eden romanından akılda kalan, derin anlamlar taşıyan, çarpıcı cümleler:

"Martin Eden, kendi emeğiyle bir şey olmayı kafasına koymuştu. Kimsenin yardımını istemiyordu."

"Okuma isteği bir tutkuya dönüşmüştü; sanki her kitap, ruhunu yakan bir ateşti."

"Ruth'un gözlerinde bir ışık vardı; o ışık, Martin'e dünyayı unutturuyordu."

"Bilgiyi kutsal bir şey sanmıştı, oysa bilgi de insan gibi kirlenebiliyordu."

"İnsanların çoğu düşünmezdi bile; sadece başkalarının düşündüklerini tekrar ederdi."

"Zenginlik, insanı soylu yapmazdı. Sadece daha pahalı bir yalnızlık sağlardı."

"Martin, yoksulluğun ne olduğunu biliyordu ama aşağılanmanın ne kadar ağır olduğunu ilk kez öğreniyordu."

"Sevdiği kadının hayalini değil, kendi yarattığı bir hayali sevdiğini fark etti."

"Toplum onu dışlamıştı çünkü toplum, düşünmeyi suç sayıyordu."

"Yazmak, onun için nefes almak gibiydi; yazmadığında boğuluyordu."

"Eserlerini kimse okumasa da yazmaya devam etti, çünkü artık yazmak için bir nedeni değil, bir doğası vardı."

"Ün ve başarı, ruhun açlığını doyurmuyordu. Doyan sadece egoydu."

"Bir zamanlar ulaşmak için yanıp tutuştuğu dünya, şimdi ona tiksinti veriyordu."

"Deniz, özgürlüğün ta kendisiydi; ve o, sonunda o özgürlüğe karışmayı seçti."

Yüksel Demir

ONDAN SONRA NE OLDU? grubundan alınmıştır.

ŞİİR

BİR AĞACIN ÖYKÜSÜ

Dallarının sağlamlığı,
Güvenilir bir sevgili gibi,
Sırtını gövdene yaslamandan.

Köklerin yayıldıkça toprağın derinliklerine,
Sular da ulaştıkça dibine,
Yerine daha çok alışırsın,
Küçük bir çocuk gibi,
Zamanla fidanlar boy verir.

Ağaç olmak,
Rengarenk bahar çiçekleri açmak,
Üstüne bir de meyve verebilme yolculuğu hiç de kolay değil,
Rüzgara, fırtınaya,
Dona, sıcağa,
Börtü böceğe de direneceksin,
Kırmaya çalıştıklarında dallarını,
Kırılıp, eğilip, bükülmeden dik durup,
Dallarında, köklerinde yaşatmak için canlıları,
Gölgene sığınan insanların düşlerine ortak olmak,
Düşen umutlarını toplayıp,
Sabah güneşi dallarına vurduğunda çoğaltmak için mücadele edeceksin.

Yok öyle çekip gitmek,
Yapraklarının arasından sızan güneşin enerjisiyle
Gözleri kamaşan insanların gülücüklerini alıp,
Kurudukça dallarına sürüp,
Yeniden sürgün vereceksin.

Banu DUMAN
28 Eylül 2026 / Saat 18.00

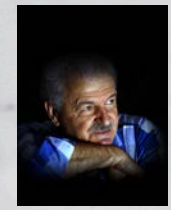

KARDELEN

Bir kış günü çekip gittin
Üşüdü ellerim yalnızlığımda
Isındım sonra aklıma geldiğinde
Ellerim sıcak ellerini tuttuğumda
Çağırdım seni gözyaşlarıyla
Yağmur ıslattığında dudaklarımı
Sesin inmişti yüreğimin derinliğine
Kopup gelmişti oysa bahar çoktan
Açtığımda çoğalan çiçekleri
Sayamadım gözlerinin ışıltısından
Karlar altında sevgi tomurcukları
Kardelen

Ecz. Güler ÖZÇELİK

f: Yelda Akıllıgöz

HER SABAH YENİDEN

Her sabah yeniden gün ışır
Ağaçlar tarar güneşin saçlarını.
Fırında taze ekmek kokusu
Adımlar sıklaşır yollarda
Dolar sokağa günün coşkusu.

"Günaydın" der dünyaya
Yiyecek arayan kuşlar.
Dalda çatlayan tomurcuk
Hangi düşleri büyütür içinde
Ve okula giden çocuk?

Beklentiler yeşertir
Toprağa atılan tohum,
Açılan kapı, çalışan makine.
Her sabah yeniden donatsa
Dünyayı insan çiçekle.

Hasan ATABAŞ
Çığlık Çığlığa Bir Dünya / 2018

f: Hasan Atabaş

f: Işıl Boyacıoğlu /AI

KÂBUSUM

Güvercin karası kartala beyaz gagaydık o gece
Ah hiç hoşuma gelmemişti ilk ö..m
Ama ö..e vardı kader ikinci kez
Seviyor miyor sevmiyor miyor

Mezarıma eksiliyor papatya yaprakları
Sığmıyor bedenime koca çukur
Şimdi hiç gelmese de hoşuma
İster gele ister gelmeye

Prof. Dr. Kadri YAMAÇ
Kırık Zamanlar (2024)

SEN BUL BENİ...

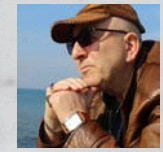
Kerem yandı gömleğinde
Mecnun süründü çölünde
Yunus aradı ilden ile
Geldim kapına gör beni...

Eyüp yara içinde seni andı
Yunus aşkınla ummana daldı
Yusuf derdinle kuyularda kaldı
Düştüm zindanlara duy beni...

Aradı garip Leyla'sında seni
Sazında inleyen sırma teldi
Düşürdün gönlüme bir ayn'ı güzeli
Kaldım gurbet ellerde sor beni...

Yazan sensin buymuş nasibim
Senden öte yok benim bildiğim
Aşka düşmüş biçareyim
Kaybeyledim kendimi, Sen bul beni...

Dr. Murat AYDIN

ACI

Kanadı kırılmış kumru misali
Sende kırdın benim umutlarımı
Hayatı silinmiş meçhul misali
Öldürdün yok ettin yarınlarımı

Sevmenin bedeli acı duymakmış
Yanarken kadere ağıt yakmakmış
Bu bir dertse çare bulamamakmış
Son darbe yıktın ya gönül dünyamı

Ben sana sarılıp koklamak için sarı
saçlarını okşamak için
Neler vermezdim ki ben senin için
Ömrümce hiç fırsat sen vermedin ki

Çılgına dönünce bazen hislerim
Senin o halimi görmen isterim
Ben sana kul gibi taptım güzelim
Sevdama bir hiçmiş gibi baktın ya

Nevzat GÜZELDERE

KASIMDA AŞK BAŞKADIR…

Kasım rüzgarında titrer yorgun gönlüm
Yağmur damlalarında sen uyursun
Islak kaldırımla dolaşır hayallerim
Sessiz sokaklarda büyür soluksuz sevdam…

Bir fincan buharda ısınır ellerin
Pencerede buğuya düşer adın
Gece lambasında titrer umutlarım
Kalbimde sen varken üşümez bekleyişim…

Ecz. Özcan KEKEÇ
2.11.2025

BİRBİRİMİZİN SAATİNDE YOKUZ

Gecenin son mum ışığında
Başım düşüyor yarım kalmış bir cümleye.
Uyku gözlerimin kapısını çalıyor,
Ben senin hiç açılmamış kapını bekliyorum.
Çekmecede unutulmuş bir gün gibi
Yedekteyim hayatın kıyısında.
Zaman, sökülmüş bir iplik;
Çektikçe sen uzuyorsun,
Ben eksiliyorum.
Karşımdasın,
Kara kalem çizilmiş omzunla.
Dokunsam silineceksin,
Dokunmasam ben.
İki ayrı yokluğun
Birbirine yaslanmış hâliyiz.
Ay, gecenin cebinden düşmüş
Solgun bir hatıra.
Sen uzaklardan sarılıyorsun,
Ben kollarımı kapatıyorum.
Aramızda ezilen mesafeden
Bir ömür dökülüyor.
Uzaklık, pimi çekilmiş bir saat.
Akrebi senin olduğun yerde durmuş,
Yelkovanı benim gecemde yaralı.
Aynı zamanı yaşıyoruz,
Ama birbirimizin saatinde yokuz.
Şimaldeki yıldız,
Göğün unutulmuş bir çivisi.
Ben ona senin adını asıyorum.
Rüzgâr geçiyor,
Adın sallanıyor;
Gökyüzü bile düşürmeye kıyamıyor.
Bir fotoğraf gibisin gözlerimde;
Işığın bende kalmış,
Kendin başka bir zamanda.
Yokluğuna yaslanıyorum,
Sen silinmeden
Ben kaybolmadan.
Mum tükeniyor.
Gece karanlığını katlayıp kaldırıyor.
Sabah, açılmamış bir mektup;
Üzerinde senin adın,
İçinde benim susuşum.
Artık gel demiyorum.

Bazı kavuşmaların yolu yoktur,
Bazı sarılmaların kolları.
Bazı aşklar yaşanmadan
Bir ömrün tamamına yayılır.
Çünkü ben
Her gece biraz sana gidiyorum,
Her sabah biraz senden dönüyorum.
Sen benim hiç bitmeyen gecem,
Ben senin henüz doğmamış sabahınım.
Bir gün bütün saatler susacak,
Yollar kendi uzaklığını unutacak.
Ne sen geleceksin bana,
Ne ben gideceğim sana.
Ve o zaman anlayacağız sevgilim:
Biz hiç ayrı düşmemişiz.
Sen benim içimde sabahı beklerken,
Ben senin gecende
Çoktan ışığa dönüşmüşüm.

Prof. Dr. Salih Fehmi KATIRCIOĞLU

f: Salih Fehmi Katırcıoğlu

nesnesi neye benziyor bir gülü aylarca hatırlamanın?
ben ona bir gün bir dilde
anamın gözleri dedimse ne çıkar?

söğüt görür dururum
kavak görür dururum
oturup öte bir seste
hepsiyle sohbete koyulurum

çarşılarda gezerim insanları seyretmek için
içimde
bir çocuğun
bayram yeri sevinci elleri vardır
onlarla göğe
bulutlar
yıldızlar çizerim

aklım bir karış havada
çiçekleri ve dağları
hep çok eski bir şeylere benzetirim
bir şapka alırım kendime
tam altında otururum

gemi gelse gitmem
çünkü az önce bir üzümün
şarap olmaktaki fikrinden geçtim
ben kimin suçuyum da bu yorgunlukta
böylesine zamansız
bir kış ayaklanmasına benzetildim

bilen varsa söylesin
eşyası neye benziyor
birini bunca özlemenin?
ayıp mı yani ayıp mı?
bak işte ben ona az önce
inci bir bileklik dedim…

Tekin DENİZ

ÖMRÜM BENİM -I-

Ömür dediğin ne ki;
Geçip giden sayılı bir kaç gün
Sen de yaşamışsındır belki de
Hayatın gelgitlerini
Hatırlıyorsun işte geçmişi, sanki dün
Benim gibi
Ömrüm benim...

Yanılmıyorum umarım
Sen de doğmuşsundur bir köyde benim gibi
Çocukluğunun ilk evreleri
Geçmiştir; çileli, çaresiz
Her an yardıma muhtaç
Bana da biraz sevgi
Gösterin diyen gözlerle bakıyorsundur
Benim gibi
Ömrüm benim...

İş güç çok
Yorgunluk ön planda
Sevgi dediğin şeye sıra gelmiyor ki,
Mutluluğu tadayım biraz desen de
Ara ki, bulamayacaksın
Benim gibi
Ömrüm benim...

Küçük yaşta çalışmayı öğretmişlerdir,
Belki de sana da
Dağlara, meraya, o dümdüz ovaya
Koyun, kuzu otlatmaya çıkmışsındır
Benim gibi
Ömrüm benim...

Mahalle arasında top koştururken
Seni oyundan alıp
Zevkini yarıda keserek
Alamadan oyunun hazzını
Uzaklaştırırlar belki de
Benim gibi
Ömrüm benim...

Belki de benim gibi doğaya çıktığın an
Ruhun özgürleşiyor
Tanımaya başlıyorsun tabiatı
Görünce börtü böceği
Uçasın geliyordur
Bin bir renkteki çiçekleri
Görünce şenleniyor, koklayıp öpüyorsundur,
Gelengileri görünce bir hoş oluyorsundur
Onun gibi durup
Tehlike geçti mi benim için diyerek
Selamını verip
Yuvana dönüyorsundur
Benim gibi
Ömrüm benim...

Zaman geçiyor istesen de, istemesen de
Okula başlıyorsun
Bir heyecan basıyor vücudunu
Mutlulukla gülümsüyorsundur
Kalem, silgi, defter alınıyor sana ve
Birde tanışıyorsun okulun ziliyle,
Dan dan dan ötüyor kulaklarında,

İlk defa silgi kokusunu
Alıyorsun o anda
Unutamıyorsun, hafızanda kalıyordur
Tıpkı okulda öğrendiklerin gibi...
Arkadaşların oluyordur
Belki de ilk platonik aşka
Tutuluyorsundur
Benim gibi
Ömrüm benim...

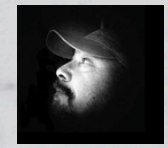
Belki de benim gibi
Bir höyük kazısında
Çağlar ötesine yapıyorsundur
Seyahatini...
İşte o zaman kavrıyorsun
Zamanın ne olduğunu
Ömür denilen şeyin kısalığını
Düşünüyorsun o an
Demek ki yaptığın her şey bu dünyada kalıyor
İster iyilik olsun
İsterse kötülük...
İşte bize yapmışlar bir iyilikte
Görebiliyorsun bu antik çağdan
Kalan eserleri,
Hele bir de benim gibi
Yavaş yavaş, dikkatle kazıp
Sağlam çıkarıyorsan
O güzelim tarihi kevgiri
Mutluluktan uçuyorsundur
Benim gibi
Ömrüm benim...

Yaşıyorsundur belki de benim gibi
Belli bir kalıba sığan
Köy hayatını...
Yine de;
Bazen mutlu, bazen kederli
Sevinçli ya da umutlu
Geçiveriyor istemeden işte...
Bu dönem seni olgunlaştırıp, yetiştiriyordur
Hele birde ardında
Kaya gibi duranlar
Varsa
Anan, baban, deden, eben
Üzerine titrerlerse
İşte o zaman yaşadığını
Anlarsın
Benim gibi
Ömrüm benim...

Sen de benim gibi, toz, toprağa bulanıp
Çalışıp alın terini dökmüşsündür
Tatmışsındır saman tozunun
Nasıl tatlı tatlı kaşındırdığını da...

Kimsesiz, yardıma muhtaç olan komşulara
Yardıma koşup durmuşsundur belki de,
Beşersin ya, hep çalışmakla olmuyor ki
Birazda dinlenmek için mola vermeli galiba
Diyerek ara verdiğin oluyordur herhalde
Benim gibi
Ömrüm benim...

Uzm. Turgut Yılmaz
04.08.2026 - Dikili

GEÇİYORDU...

Çok önemli değildi aslında
yoğurtlu biber kızartması yerken
aklıma geldi birden
neydi adı şimdi unuttum
ben çok unutuyorum bu aralar
bazen adımı bile evet adımı kendi adımı
aklıma gelmiyor işte
evet evet neydi
sanki sonsuzluk taşlarıydı galiba...

belli ki çok düşündüm bir akşam onu ben
yüz seksen iki kez belki daha fazla
uyurken bir gece kabus görmüştüm
yıllar öncesinden kayıp bir ülkedeyim
kaybolmuşum ve karnım çok aç
evimizin sokağını bulamadım
yorulup bir kapı önüne oturmuşum
karşıda yere uzanmış bana bakan beyaz bir köpek
bana sorarsanız küçükken bir Marko Polo vardı içimde
git gide yaşlandım sonra
şortumun düğmesi koptu bilyelerimi bulamadım
bisikletimi eskiciye vermişler
bunu da sonradan öğrendim...

neyse tam nasıldı unuttum
diyorum ki kendi kendime
elimdeki kalemi kağıdı bırakıp
bunları çiçekli şeffaf bir elbise giyse de
öylemi söylesem bir odada
muhakkak iyi bir film izlemeli birlikte
çay içmeli hafta sonu birlikte susmalı
lacivert bir ışık vururken yüzlerimize
ne zaman büyüdük
ben nasıl adam oldum onu konuşsak
o günden bugüne ne söylesem kendime
ne söylesem bilemedim
ocak ayının başları
bahara giden günler
her şey çok hızlı geçiyor
arkasından bakıp duruyoruz zamanın...

Turhan KA.
19 Ocak 2026 / Buca

ACILARI ÖPÜN: GEÇER

acılardır yaşamın özeti
vakti gelince
sizi de katar yolculuğuna
hem de en derinlerde
hiç unutmadan, atlamadan...

acını yüreğine gizleme
tenine batırma çokça:
büyür, dallanıp budaklanır
ahtapot gibi sarar bedenini, ruhunu...

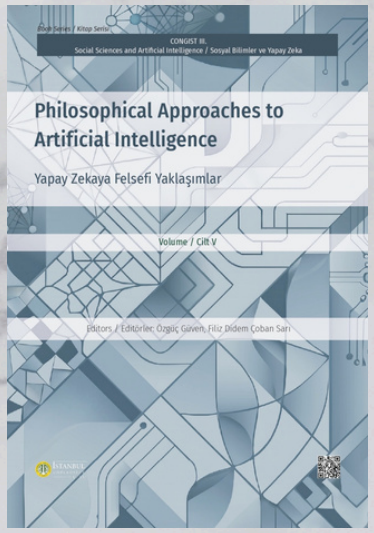
dök ortaya yüreğindeki, tenindeki,
yaşadığın tüm acıları
rengârenk uçuşsun rüzgârla
büyük ağaçların
büyük yapraklarında dinlenerek
gelen geçenler görsün
özdeşleşsin acıyla
bütünleşsin duygularda
bir elbise gibi giysin eğnine
bir gül gibi taksın yakasına
bir öpücük gibi iliklesin dudağına
küpe olsun kulaklara...

acıları öpsün herkes: geçer
hafifletmenin mutluluğunda
unutmanın tadında...

Yusuf ÇOTUKSÖKEN

DERGİ, KİTAP, YAZAR

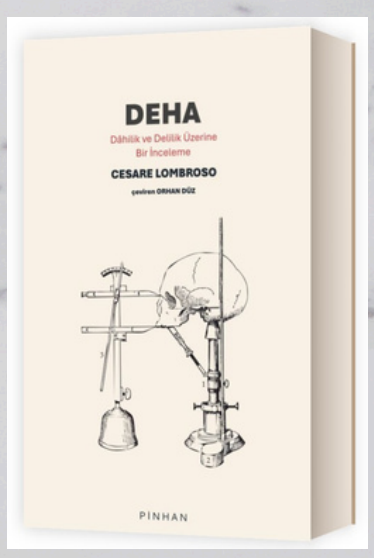
Özgüç GÜVEN (Ed.)
Filiz didem ÇOBAN SARI (Ed.)

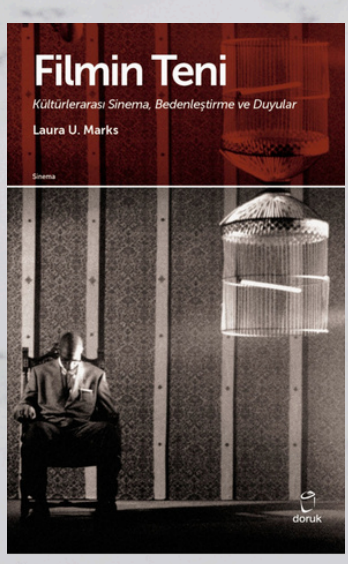
Alva NOE

Cesare LOMBROSO

Laura U. MARKS

ANKARA'DA SANAT

https://lakonser.com/etkinlikler/
https://cermodern.org/etkinlikler.html
https://csoadaankara.ktb.gov.tr/tr/
www.kulturyolufestivalleri.com/

SANAT DÜNYASI

- Atatürk'ün, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından NFT formatındaki fotoğrafı tescil belgesi aldı. Bu fotoğraf, dünyada, bir devlet tarafından sanat eseri olarak tescillenen ilk NFT oldu.
- Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD) tarafından her yıl 10 Nisan Laiklik Günü'nde verilen "Çağdaş Yaşam Cumhuriyet Ödülü"ne bu yıl Prof. Dr. Ioanna Kuçuradi layık görülmüştür.
- Prof. Dr. Ioanna Kuçuradi, 19 Nisan 2024'te Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği'nin ''Aydınlanma Onur Ödülü''ne layık görülmüştür.
- Prof. Dr. Ioanna Kuçuradi, felsefe ve insan hakları konusundaki çalışmalarıyla Aydın Doğan Vakfı tarafından 2024 yılı ''28. Aydın Doğan Ödülü''ne layık görülmüştür.
- Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonu (TFSF) tarafından 2026-27 etkinlik yılına fotoğraf sanatçısı Ali Rıza Akalın'ın ismi verilmiştir.

Yaban hayatı fotoğrafçıları Süha Derbent ve Dr. Murat Uslu, üç yıl süren Arktik keşiflerinin izlerini "Eşik Noktası" sergisiyle Muse Contemporary Sanat Galerisi'ne taşıyor.
Yerkürede büyük ve geri döndürülemez dönüşümlerin tetiklendiği kritik nokta anlamına gelen "Eşik Noktası" iklim biliminde önemli bir kavram. İklim değişirken Arktik'in değişen yüzünü, kutup ayılarını ve buzulları fotoğraflarıyla belgeleyen bu özel sergi; tasarımcı Deniz Derbent'in interaktif enstalasyonu, Roots & Shoots Türkiye iş birliğiyle ve tüm fotoğraf baskıları Vehbi Koç Vakfı'nın desteğiyle gerçekleşti.
Süha Derbent ve Dr. Murat Uslu ile kutuplarda yaşamın izlerini süren bu çok özel hikâyeyi sizlerle paylaşacağımız için çok heyecanlıyız.
Muse Contemporary Sanat Galerisi
21 Ekim – 5 Kasım 2026

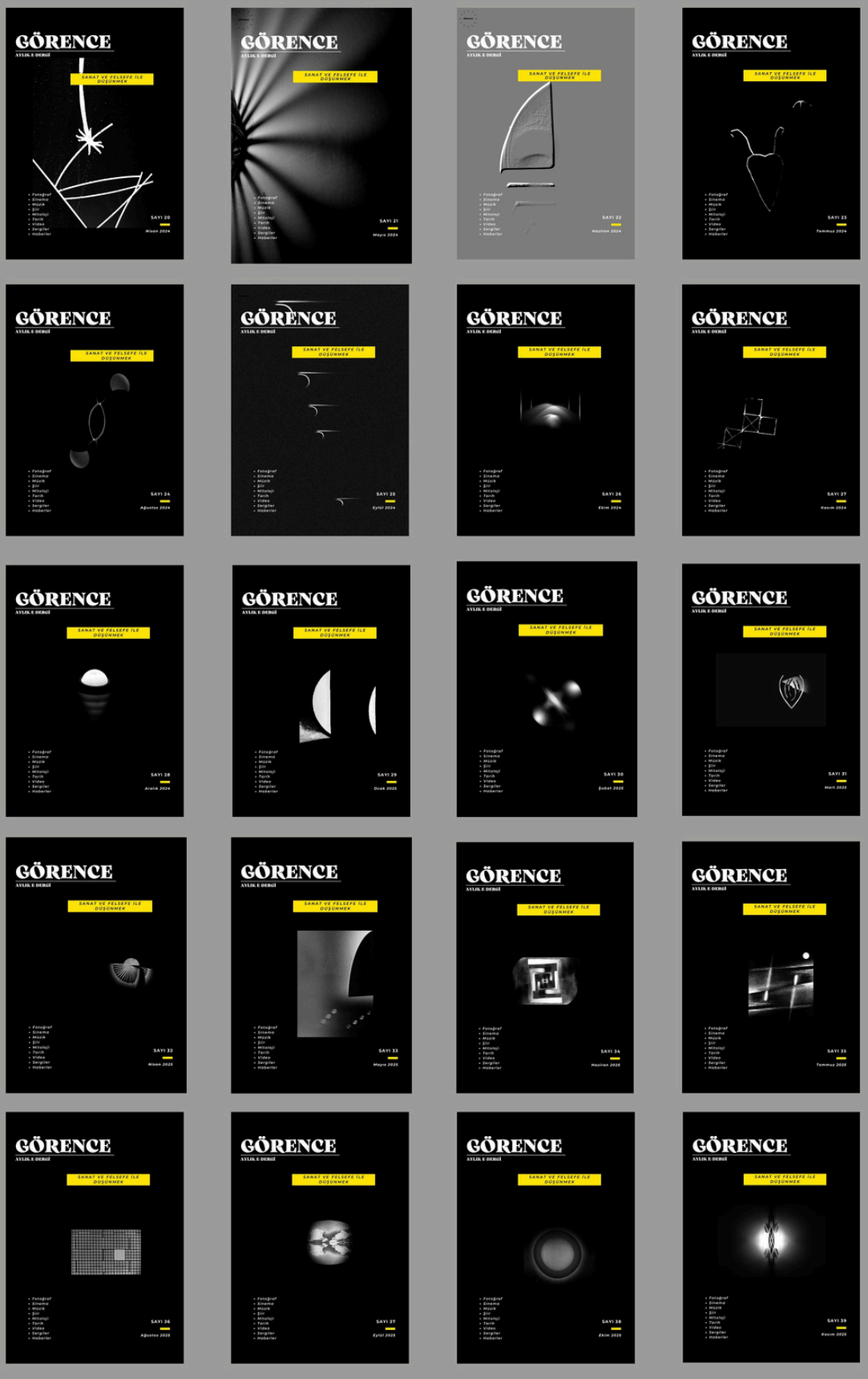

VEFAT

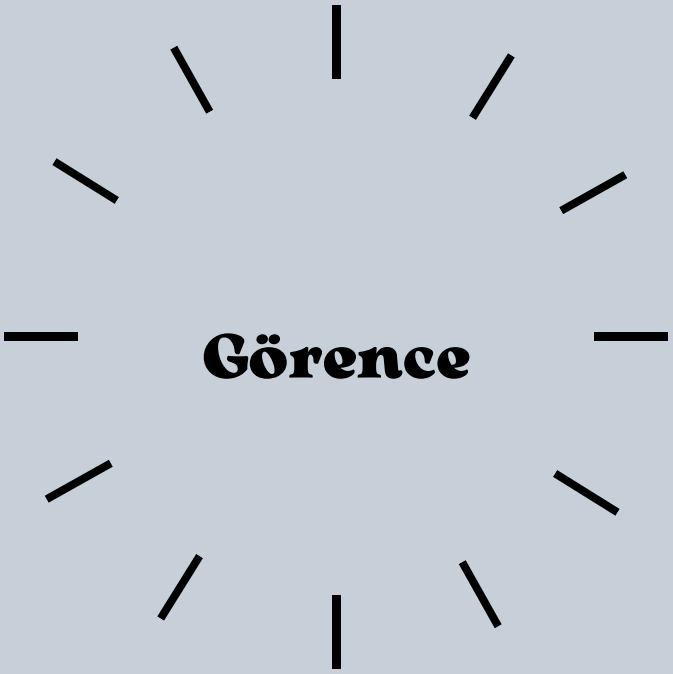
Sakarya Güzel Sanatlar Derneği (SAGÜSAD) Onur Üyesi Feruz Ertürer'i sonsuzluğa uğurladık. Merhuma Allah'tan rahmet, ailesine ve sanat camiasına başsağlığı ve sabır dileriz.

www.imgezen.com

www.imgezen.com

Görence